

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПРАВА ТА ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ**

До захисту допустити:
Зав. кафедри
« ___ » _____ 20__ р.

Кваліфікаційна робота
за освітнім ступенем «Магістр»
на тему: «Анархічно-індивідуалістична злочинність»

Студента економіко-правового
факультету
спеціальності 081 Право
освітнього ступеня «Магістр»
Смиченка Сергія Сергійовича
Науковий керівник:
Шелухін Микола Леонідович
доктор юридичних наук, професор
кафедри права та публічного
адміністрування
Рецензент:
Щербіна Артем Валентинович
суддя Орджонікідзевського
районного суду м. Маріуполя
Донецької області

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою _____
Секретар ЕК _____
« ___ » _____ 20__ р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	2
РОЗДІЛ 1 ЗАГАЛЬНО-КРИМІНАЛЬНІ ЗАСАДИ АНАРХІЧНО-ІНДИВІДУАЛІСТИЧНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ.....	8
1.1 Поняття, характеристика та загальні тенденції розвитку анархічно-індивідуалістичної злочинності.....	8
1.2 Наукові розробки проблем протидії анархічно-індивідуалістичної злочинності	27
1.3 Трансформація анархічно-індивідуалістичної злочинності в світі та Україні.....	40
1.4 Порівняльно-статистичний аналіз стану злочинності у сфері анархічно-індивідуалістичної злочинності в світі, Україні та Донецькому регіоні	47
Висновки до розділу 1.....	53
РОЗДІЛ 2 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ АНАРХІЧНО-ІНДИВІДУАЛІСТИЧНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ.....	56
2.1 Поняття і визначення кримінологічної характеристики анархічно-індивідуалістичної злочинності.....	56
2.2 Об'єктивні елементи кримінологічної характеристики анархічно-індивідуалістичної злочинності.....	63
2.3 Суб'єктивні елементи кримінологічної характеристики анархічно-індивідуалістичної злочинності.....	78
2.4 Комплексні елементи кримінологічної характеристики анархічно-індивідуалістичної злочинності.....	84
Висновки до розділу 2.....	86
РОЗДІЛ 3 ОСОБЛИВОСТІ ПОПЕРЕДЖЕННЯ АНАРХІЧНО-ІНДИВІДУАЛІСТИЧНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ.....	89
3.1 Система попередження анархічної індивідуалістичної злочинності в Україні.....	89
3.2. Загальні, особливі (спеціальні) та індивідуальні запобіжні заходи попередження анархічної індивідуалістичної злочинності.....	97

Висновки до розділу 3.....	102
ВИСНОВКИ	104
ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА.....	109
ДОДАТКИ.....	116

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У науці Кримінального права як України так і всього світу актуальності набуває визначення природи та змісту такої групи злочинів як Анархічно-індивідуалістичні. Анархічно-індивідуалістична злочинність на сьогодні є досить невивченою категорією на просторі науки Кримінального права. Нажаль існує дуже мало праць фахівців, а також роз'яснень законодавця у нормативно-правовій базі чи судової практики з приводу такої групи злочинів і тому це питання є дуже цікавим та необхідним з боку науково-теоретичного вдосконалення у Кримінально-правовій науці.

Можна надати таке доктринальне визначення, згідно з яким анархічно-індивідуалістична злочинність представляє собою групу суспільно небезпечних винних діянь, основу котрих складає анархічно-індивідуалістичний мотив.

Проблемним питанням кваліфікаційної роботи є сам процес запобігання анархічно-індивідуалістичної злочинності у всіх її проявах. Сьогодні нажалі неможливо розробити ефективну систему заходів попередження та запобігання злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації саме через недостатню доктринальну вивченість цієї категорії злочинів. Іншими словами, відсутність розробленої наукової бази з приводу анархічно-індивідуалістичної злочинності є основною проблемою неможливості реалізації системи запобігання та протидії цій групі злочинів. Отже, неможливість ефективного запобігання анархічно-індивідуалістичній злочинності є слідством недостатньої вивченості та наукової обґрунтованості феномену анархічної-злочинності, а також недостатньою вивченістю основних ознак які характеризують особу злочинця та його поведінку.

У кримінально правовій науці ці дві точки конфронтують між собою і тому це питання потребує детального роз'яснення та вивчення.

Об'єкт. Об'єктом дослідження є анархічно-індивідуалістична злочинність як самостійна група злочинів.

Предмет. Загально-кримінальні і теоретичні засади кримінологічної характеристики анархічно-індивідуалістичної злочинності та особливості її попередження.

Мета дослідження. Метою дослідження є аналіз та визначення анархічно-індивідуалістичної злочинності та її характеристика, що допоможе відрізнити її від інших видів злочинності у теорії та практиці Кримінального права.

Відповідно до поставленої мети виокремлено наступні завдання:

- визначити сутність, характеристику та загальні тенденції розвитку анархічно-індивідуалістичної злочинності;
- розглянути та проаналізувати наукові розробки проблем протидії анархічно-індивідуалістичної злочинності;
- дослідити процес трансформації анархічно-індивідуалістичної злочинності в світі та Україні;
- зробити конструктивний аналіз статистичних даних стану злочинності у сфері анархічно-індивідуалістичної злочинності в світі, Україні та Донецькому регіоні;
- визначити кримінологічну характеристику анархічно-індивідуалістичної злочинності;
- з'ясувати сутність об'єктивного, суб'єктивного та комплексного елементів кримінологічної характеристики анархічно-індивідуалістичної злочинності;
- встановити сутність та значення система попередження анархічної індивідуалістичної злочинності в Україні;
- розглянути та проаналізувати загальні, особливі (спеціальні) та індивідуальні запобіжні заходи попередження анархічної індивідуалістичної злочинності.

Методи наукового дослідження. Під час проведення дослідження з приводу визначення сутності, теоретичної обґрунтованістю анархічно-індивідуалістичних злочинів та їх значення для Кримінально правової науки була використана значна кількість методів та способів дослідження. Методологію дослідження складають наступні методи:

1. Метод аналізу – використовується в дослідженні окремих складових анархічно-індивідуалістичної злочинної поведінки у теорії Кримінального права;

2. Метод синтезу – дозволяє вивчити усі складові злочинності анархічно-індивідуалістичної направленості у складі однієї системи, тобто у сукупності один з одним;

3. Метод порівняння – застосовується для порівнянні під час дослідження різних явищ та ви членування основних спільних та відмінних ознак об'єктів, що порівнюються;

4. Метод дедукції - логічний умовивід від загального до часткового, від загальних суджень до часткових висновків.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в доктринальній конкретизації анархічно-індивідуалістичної злочинності та її деструктивному впливу на державу й суспільство, а також новизною є визначення й аналіз комплексу детермінантів цієї групи злочинів.

Практичне значення отриманих результатів. Основні положення та висновки дослідження можуть бути використані у науково-дослідній сфері, як теоретична основа для подальших доктринальних розробок анархічно-індивідуалістичної злочинності та застосування таких результатів дослідження для формування й реалізації на практиці органами державної влади системи заходів попередження та запобігання анархічно-індивідуалістичним злочинам

Теоретичною базою дослідження є праці вітчизняних та іноземних вчених. У своїх наукових працях ними було досліджена сутність анархічно-індивідуалістичної злочинності, а також суттєву увагу було приділено

запобіганню злочинам цієї групи зокрема, такими вченими як І. В. Сметаніна, В. В. Лунеев, Є. Б. Пузиревський, В. Н. Кудрявцев, Н. А. Стручков, А. Н. Яковлев, В. В. Місяць, П. А. Кропоткін, О. М. Бандурка, Р. Кларк, М. Штірнер, Г. М. Анісімов, Ю. П. Дзюба, В. І. Касинюк, К. Е. Игошев та інші.

Апробація дослідження. Кваліфікаційна робота була апробована на круглому столі «Теоретико-практичні проблеми розвитку національного права України в умовах євроінтеграції» у Маріупольському державному університеті у 2020 році (С.160-163).

Структура роботи. Робота складається зі Вступу, трьох розділів, десяти підрозділів, Висновків, Списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 114 сторінок, з них 7 сторінок – список використаних джерел (80 найменувань).

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНО-КРИМІНАЛЬНІ ЗАСАДИ АНАРХІЧНО-ІНДИВІДУАЛІСТИЧНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

1.1 Поняття, характеристика та загальні тенденції розвитку анархічно-індивідуалістичної злочинності

Анархічно-індивідуалістична злочинність по сьогоднішній день вважається однією з невивчених на достатньому рівні груп злочинів у науці кримінального права.

Як зазначають більшість вчених, група злочинів анархічно-індивідуалістичної направленості (анархічно-індивідуалістична злочинність) по сьогоднішній день вважається дуже складним і комплексним явищем.

Виходячи із зазначеного, слід зауважити, що перш ніж охарактеризувати поняття анархічно-індивідуалістичної злочинності слід встановити, що представляє собою анархізм у сучасних реаліях та як його пов'язують з протиправними, суспільно небезпечними та винними діями анархічно-індивідуалістичної мотивації.

Анархізм. Анархічна ідея сучасності вважається політичною течією, що базується на постулаті заперечення будь-яких механізмів державного управління або публічного адміністрування, а також виділення необмеженої свободи особистості індивіда [1].

Більшість фахівців згодні в твердженні, що анархічна ідея прагне до максимально можливого визволення особистості, виступає за негайне знищення будь-якої державної влади стихійним бунтом мас і створення федерації дрібних автономних асоціацій виробників і союзи громад.

Для детальшого розуміння істотного сенсу поняття «анархічно-індивідуалістична злочинність» слід перш за все звернути увагу на різні підходи до розуміння анархічної ідеї. Виходячи з зазначеного вище слід

звернути увагу на фахівців які на просторі науки у своїх працях розкрили концептуальні підходи до розуміння цього явища (анархія), а також його сутності.

Вперше основні положення анархізму були викладені Джорджем Уінстен Лі. У його науковій праці яка має назву «Правда, пануюча над зневагою» де автор зазначав, що влада та власність псують людей як індивідів з точки зору суспільних потреб, а також він зазначав, що власність і людська свобода є несумісними явищами. Тому, основний його тезис трактується так, що: «соціум без власності і влади однієї людини над іншою, може бути ефективним з точки зору задоволення потреб суспільства. У загальному вигляді, таке суспільство функціонує на основі внутрішніх переконань кожного індивіда, а ні через вплив імперативних норм санкціонованих державою [2].

Із думкою зазначеною вище можна погодитися тільки частково. Концепція автора з приводу розбещення владою індивідів має місце і по сьогодні, але така концепція має свої недоліки. Тому, як контраргумент до твердження Джорджа Уінстена Лі з приводу існування суспільства без політичної влади слід вважати помилковим, оскільки кожному індивіду присутні індивідуалістичні ознаки вираження свого інтересу та його реалізація, що доволі часто може поєднуватися з нігілізмом і у свою чергу це може призвести до порушень індивідами законних прав та свобод один одного, а також до порушення охоронюваних законом правовідносин. Тому все зазначене у сукупності формує основні постулати та передумови існування та домінування через відсутність публічної влади та елементів державного примусу анархічно-індивідуалістичної злочинності в сучасному суспільстві.

Слід звернути увагу, ще на одного фахівця який виклав свої погляди з приводу анархізму індивідуалізму у свої працях. Цим науковцем є німецький філософ Іоган Каспар Шмідт який також відомий під псевдонімом Макс Штирнер, він за своїми ідеями належав до філософії та ідей Гегеля, іншими

словами він був послідовником вчень також був продовжувачем цієї течії. Макс Штірнер був автором доволі відомої наукової праці під назвою «Єдиний та його власність». У цій науковій праці була впроваджена вперше ідея анархічного індивідуалізму де автор ставить у пріоритет досягнення приватних інтересів порівняно з державними. Саме така ідея на його думку є перспективою у функціонуванні будь якого суспільства [2].

Отже, центральним елементом анархічно-індивідуалістичної концепції Макса Штірнера є індивід, його інтереси, права та свободи який у свою чергу був поіменований автором як «Я». У загальному вигляді автор переслідує утопічну ідею з приводу приділення великої уваги індивідуальній волі особи, а також реалізації індивідом своїх прав та свобод. Концепція анархізму індивідуалізму за науковою працею «Єдиний і його надбання» має багато позитивних моментів але також ця ідея має свої недосконалості. Одним з таких недоліків є те, що автор виділяє інтерес та індивідуальну волю індивіда тобто «Я» над інтересами суспільства та держави. Іншими словами автор заохочує приватні інтереси, права та свободи індивіда ігноруючи публічні інтереси які регламентуються державою та суспільством[3].

Таким чином, Макс Штірнер у своїй праці відзначив основи анархічного егоїзму який представляє собою пріоритетність приватних інтересів індивіда над публічними, що у свою чергу є одним з найважливіших структурних елементів анархічно-індивідуалістичної злочинності.

Якщо зробити висновки з думок ідейних анархістів слід зауважити, що як правило більшість анархістів сучасності відноситься до законів без необхідної уваги та пильності, тому що на їх думку закон в кращому випадку закріплює неактуальні правила поведінки у суспільстві або ту чи іншу непотрібну норму котра заважає розвитку і саме таке ідейне переконання передбачає формування в індивіда анархічно-індивідуалістичної мотивації злочинця і як слідство зневажливе ставлення до державних правил поведінки

і у майбутньому порушення таких правил шляхом вчинення анархічно-індивідуалістичного злочину [2].

Із зазначеного вище можна стверджувати, що в сучасному суспільстві стикаються два принципи які суперечать один з одним:

1. Принцип влади однієї людини над іншими;
2. Принцип свободи індивіда [4].

Ці принципи послідовно втілюються в двох взаємовиключних системах функціонування суспільства, а саме суспільство ґрунтується і функціонує на абсолютному принципі свободи котрий складає ідейний сенс анархії, а також слід виділити принцип жорсткого підпорядкування влади який у розумному сенсі протиставляється принципу абсолютної свободи. Ідейні анархісти вважають, що анархія - це те, до чого прагне будь-яка держава, яка загрузла в казнокрадство і руйнуванні суспільства та держави із середини.

У загальному сенсі принцип свободи та владного управління взаємодоповнюють один одного що є центральним елементом демократичного функціонування суспільства. Із аналізу зазначеного вище можна стверджувати що домінування одного принципу над іншим призводить до негативних наслідків як для суспільства так і для держави.

Вченими було розроблено два види розвитку подій якщо в функціонуванні та життєдіяльності суспільства матиме домінування одного принципу над іншим:

З першої точки зору, при відсутності принципу свободи який передбачає наділення індивіда комплексом прав та свобод або домінування у суспільстві принципу жорсткого владного управління призводить до встановлення диктатури та повалення владним механізмом прав, свобод громадян, а також свободи слова та думки шляхом використання методу примусу. Таким чином, відсутність або обмеження принципу свободи призводить до тоталітарного управління суспільством та свавілля влади;

З іншого боку, підтримання утопічної ідеї анархізму основний сенс якої полягає в наділенні всіх індивідів необмеженими правами та свободами, а

також обмеження державної влади призводить до хаосу та руйнування суспільства. Наділення кожного індивіда необмеженим комплексом прав та свобод призводить до порушення охоронюваних законом суспільних відносин шляхом реалізації індивідом свого приватного інтересу, що є основним чинником виникнення та функціонування анархічно-індивідуалістичної злочинності як в Україні так і всьому світі [4].

Отже, повернувшись до питання концептуального змісту зв'язку анархії як політичної течії та анархічно-індивідуалістичної злочинності необхідно зазначити, що обмеження принципу владного управління на користь принципу абсолютної свободи індивіда завдає великої шкоди через відсутність влади яка може обмежити абсолютні права та свободи для захисту та підтримання суспільного та державного інтересу, що по праву вважається постулатом анархічно-індивідуалістичних злочинів. Також, є дуже важливим завдання по гарантуванню приватних інтересів індивідів у розумних межах, що є першочерговою задачею кожної сучасної країни у наших реаліях.

Слід звернути увагу на основне питання яким задаються ідейні анархісти, що у свою чергу можна вважати концептуальним постулатом-анархічно-індивідуалістичної злочинності: «Чому ми повинні працювати на владу, якій наплювати на громадян країни?» [2].

Повернувшись до розуміння анархічно-індивідуалістичної злочинності та основних передумов виникнення такої групи злочинів, анархічні переконання поєднані з злочинним егоїзмом є одним з основних чинників та передумовою виникнення та становлення анархічно-індивідуалістичної злочинності як в Україні так і в усьому світі. Це пояснюється тим, що індивіди перестають визнавати встановлені державою правил поведінки та починають нехтувати ними за для досягнення своїх індивідуальних цілей злочинним шляхом, що у свою чергу завдає істотної шкоди охоронюваним законом суспільним відносинам.

Таким чином, сучасні анархісти віддають собі звіт в тому, що сьогодні їх суспільний ідеал в реальне життя втілитися не може. І навряд чи він взагалі коли-небудь буде реалізований [2].

Зі слів провідних вчених можна сказати, що ідеї анархії також характеризується спеціальною метою. У політичній науці мета анархізму має на основі формування вільної організації суспільства та взаємодії такого суспільства з інститутами громадського самоуправління, яке обходиться без влади одної людини над іншою [1].

Слід зауважити, що в сучасних реаліях поняття «анархізм» втратило свій первісний зміст і часто вживається як синонім хаосу, безвладдя, а також дезорганізації державної влади, що більше всього характерне злочинам анархічно-індивідуалістичної направленості об'єктом яких є громадська безпека.

Відповідно до концептуальних положень анархізму сучасні представники цієї ідеологічної течії спрямовують свою діяльність не на руйнування і хаос, а на формування безвладного суспільства на ідеях солідарності, свободи та рівності [1].

Проаналізувавши це твердження можна сказати, що теоретична обґрунтованість анархічної ідеї носить утопічний характер. Іншими словами реалізація на практиці та функціонування таких ідей у сучасному світі є неможливим оскільки у сучасних реаліях неможливе регулювання правовідносин в усіх сферах життєдіяльності суспільства без використання імперативних норма встановлених або санкціонованих державою. Таким чином, безвладдя призводить до дезорганізації суспільства та використання індивідами необмеженого комплексу прав та свобод у шкоду один одного, що у свою чергу призводить до хаосу та руйнування.

Основні постулати даної соціально-політичної течії (анархії) представляє собою сукупність ідей та тверджень побудованих на відсутності державного управління та відсутності існування імперативних норм при регулюванні суспільних відносин. На думку представників анархічної школи,

анархізм вважається системою етичних та філософських поглядів, ідей, переконань, цінностей та установок, що виражають інтереси різних соціальних груп, класів, товариств, в яких усвідомлюються і оцінюються відносини людей до дійсності і один до одного, соціальні проблеми і конфлікти, а також містяться цілі (програми) соціальної діяльності, спрямованої на закріплення або зміну існуючих суспільних відносин [1; 4].

Роль нігілізму у змісті анархічно-індивідуалістичної злочинності. Анархізм не треба плутати з нігілізмом, оскільки анархізм загалом представляє собою пацифістський рух [1]. Нігілізм є дуже важливим елементом анархічно-індивідуалістичної злочинності який концептуально формує зміст цього деструктивного явища, який у своїй більшості формує стійкі злочинні переконання особи злочинця цієї групи злочинів в основі яких покладена зневага до держави, суспільства та окремих індивідів, що поєднується з злочинним егоїзмом і призводить у свою чергу до вчинення злочинів які завдають шкоди по своїй суті як публічним інтересам так і приватним інтересам окремих осіб.

Нігілізм у загальному виді є комплексом ідей та тверджень, які ставлять під сумнів загальноприйняті правила поведінки, ідеали, норми моральності, культури.

У найпростішому визначенні нігілізм трактується як заперечення або зневажливе ставлення до загальноприйнятих правил та норм на яких базуються та функціонують всі сторони суспільного життя [5].

Більшість фахівців стверджують, що наявність в сучасному анархізмі ознак нігілізму спотворюють основну ідею анархії як політичної течії, а також формують анархічно-індивідуалістичну мотивацією котра є одним з основних складовим елементом анархічно-індивідуалістичної злочинності [1; 2].

Сучасні прояви анархізму за своїми ознаками більш характерні нігілізму, а саме такі прояви як правило супроводжуються зневагою до встановлених норм, а також масовими порушеннями громадського порядку.

Тому, дуже вдалим є зауваження, що сучасному анархізму характерне реалізація своїх інтересів навіть якщо вони суперечать чинному законодавству, а також це супроводжується зневагою до норм права, моралі а також інших цінностей.

Крім того окремі представники анархічної ідеї можуть мати додаткові критерії того, що представляє собою анархізм, як правило вони часто не згодні один з одним відносно цих критеріїв [4].

Таким чином, із аналізу всього зазначеного вище з приводу анархічної ідеї можна запропонувати таке визначення анархізму. Анархізм — представляє собою ідею про те, що суспільство може і має бути організоване без втручання держави у сфері життєдіяльності індивідів, а також як слідство не застосовувати метод державного примусу.

Анархічно-індивідуалістична злочинність у контексті індивідуалістичного підходу. Слід звернути увагу саме на індивідуалістичний анархізм, саме ідеї цього виду анархії в загальному вигляді складають основу та теоретичну обґрунтованість існування, а також функціонування такого негативного феномену як анархічно-індивідуалістична злочинність.

Індивідуалістичний анархізм є одним з напрямів анархічної ідеї, котрий за основу бере організацію суспільства заснованою на безвладді та відсутності ієрархії та механізму державного примусу. Основним постулатом такої ідеї є право вільно розпоряджатися собою, яке притаманне будь-якій людині від народження [4].

Відповідно до зазначеного вище принципу індивідуалістичного-анархізму, фахівці зазначають, що людина і його воля пріоритетні перед будь-якими видами зовнішніх обумовлених факторів, таких як колективи, суспільство, традиції і ідеологічні системи.

Різновиди індивідуалістичного анархізму мають деякі загальні ознаки. До них відносяться:

– концентрація на індивідуальності і її перевага над будь-якому соціальному або зовнішньою реальністю або такими конструкціями, як мораль, ідеологія, соціальні підвалини, релігія, метафізика, ідеї або бажання інших людей.

– подання, що відносини з іншими людьми або речами можуть також представляти власний інтерес і можуть бути настільки ж минуцями як і абсолютно необхідними, з самого моменту виникнення анархічним індивідуалізмом зазвичай відкидається [6].

Тому індивідуалістами завжди підкреслюються особистий досвід і самостійне дослідження. Макс Штірнер рекомендував освіту «спілок егоїстів» [7].

Проаналізувавши індивідуалістично-анархічну концепцію та розуміння нігілізму можна стверджувати, що ці два поняття формують основу анархічно індивідуалістичної злочинності. Таке твердження пояснюється наступним:

З одного боку анархічні індивідуалістичні ідеї мають безпосередній вплив на формування та існування анархічно-індивідуалістичної злочинності оскільки такі ідеї мають на меті встановлення пріоритетного значення індивіда та його волі над загально важливими інтересами суспільства, моралі та загальноприйнятих правил поведінки.

З іншої точки зору нігілізм представляє собою зневажливе ставлення до суспільства, моралі, а також має на меті нехтування встановленими чи санкціонованими державою норм та правил поведінки за для реалізації свого приватного інтересу. Виходячи з зазначеного нігілізм формує основу концепції анархічно-індивідуалістичної мотивації на якій базується вчинення анархічно-індивідуалістичних злочинів [2; 4].

Злочинність. Для більш детального визначення анархічно-індивідуалістичної злочинності слід звернути увагу, що собою представляє та як у сучасній науці характеризується поняття злочинність, а також її значення та вплив на суспільство і охоронювані законом правовідносини.

У загальному розумінні з точки зору Кримінології, а також Соціології провідні вчені вважають, що злочинність є доволі складним процесом який протікає через всю градацію створення та функціонування суспільства. соціальне явище.

Злочинність являє собою передусім вчинення частиною членів суспільства діянь, які спричиняють шкоду суспільству. При чому ці діяння є найбільш небезпечними серед усіх видів людської поведінки. Обґрунтованим є характеризувати злочинність як соціальне явище, властиве будь-якому суспільству. Це впливає з походження злочинності, її чинників, сутності та наслідків. Наголошення на цьому не здається нам зайвим, оскільки в кримінології існував та й зараз існує досить потужний біологічний напрямок, у рамках якого неодноразово висловлювалась ідея про біологічне походження злочинності [8, с. 15; 9].

Таким чином, анархічно-індивідуалістичній злочинності притаманні спеціальні ознаки якими в науці Кримінального права наділене загальне поняття «злочинності» котрі у загальному розумінні відрізняють злочинність у тому числі анархічно-індивідуалістичну.

Відповідно до доктринального тлумачення змісту анархічно-індивідуалістична злочинність має наступні ознаки:

- масовість – визначає, що анархічно-індивідуалістична злочинність має свою тенденцію у житті суспільства тобто з часом кількість вчинених злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації може зростати або навпаки зменшуватися;

- соціальна обумовленість дане явище існує в суспільстві, наявні певні соціальні передумови для виникнення злочинності, а також мають місце у кримінальному законодавстві;

- історична мінливість в кожній історичній епосі існувала злочинність із специфічним набором сукупності злочинів, які могли вчинятися саме на даному історичному етапі розвитку суспільства;

– кримінально - правове явище – це ознака яка представляє собою встановлених чи санкціонованих державою сукупність діянь за які Кримінальним законом визначено покарання [10; 11, с. 73].

Зараз слід зосередитися на ознаці соціальної обумовленості злочинів цієї групи. Із зазначеного вище, можна стверджувати, що склади анархічно індивідуалістичної злочинності можна вважати соціально виправданими, тобто такі, що мають місце у сучасних реаліях, а також статистику вчинення та свою динаміку. Більш простими словами можна сказати що соціальна виправданість анархічно-індивідуалістичних злочинів полягає в тому, що вони є актуальними, а також мають своє відображення в статистиці вчинених злочинів.

Розібравшись із поняттям «Анархізм-індивідуалізм» та «Злочинність», можна чітко визначити зміст «анархічно-індивідуалістичної злочинності».

Отже, анархічно-індивідуалістична злочинність представляє собою групу суспільно небезпечних винних діянь, основу котрих складає анархічно-індивідуалістичний мотив. Тобто, це злочини котрі характеризуються зневажливим ставленням до встановлених правил поведінки, а також нехтування ними для досягнення індивідуальних потреб суб'єкта злочину шляхом порушення кримінального законодавства [2].

Анархічно-індивідуалістична злочинність у своєму контексті вважається соціальним феноменом тобто склади цієї групи злочинів на думку провідних вчених є такими, що нерозривно пов'язані з суспільством[2; 10].

Об'єктивно необхідною, а також базовою категорією існування суспільства є стандартизація встановлення розумних обмежень людської поведінки, встановлення соціальних норм, що обмежують її різноманітність шляхом визначення видів поведінки, які є корисними для суспільства, схвалюються більшістю його членів і підтримуються ними, а також тих, які пов'язані із заподіянням шкоди членам суспільства, засуджуються ним і тягнуть застосування покарання щодо осіб, які їх вчинили. Такий процес у контексті доктринального тлумачення з приводу нормального існування та

функціонування суспільства вченими називається стандартизація поведінки членів такого суспільства.

Анархічно-індивідуалістична злочинність у своєму змісті містить кримінально-правовий характер. Можна сказати, що тільки порушення кримінального законодавства призводить до формування статистичні показники злочинності. Також як вже відомо що злочинність є як соціальним так і деструктивним феноменом, анархічно-індивідуалістична злочинність не стала виключенням і тому слід зауважити, що злочинність у всіх її проявах шкодить та заважає розвиватися суспільству. Якщо проаналізувати сучасну статистику вчинених в Україні анархічно-індивідуалістичних посягань, дуже важко уявити який руйнівний вплив завдає цей кримінально-правовий феномен. Така шкода крім порушених охоронюваних законом правил поведінки має своє відображення в матеріальному еквіваленті й тому через високий рівень злочинів цієї групи державні кошти, які можна було реалізувати на розвиток, медицини, освітньої, наукової, інноваційної діяльності, а також здійснення різного роду виплат соціально незахищеним верствам населення та в цілому на соціальну сферу – державою витрачаються у великому розмірі на утримання та вдосконалення системи судових та правоохоронних органів, забезпечення функціонування місця відбування покарань у виді позбавлення волі (тюрмах та колоніях), а також забезпечення всім необхідним ув'язнених в них засуджених. Тому не дивно що через високий рівень злочинності у тому числі анархічно-індивідуалістичних злочинів велика кількість державних коштів відповідно до Закону України «Про державний бюджет» йде на всі потреби зазначені вище, а ні на вирішення реальних проблем у різних сферах життєдіяльності держави, що потребують негайного втручання держави.

Анархічна-індивідуалістична мотивація є підґрунтям цієї категорії злочинів і тому представляє собою внутрішні переконання злочинця відповідно до яких закони можна порушувати для досягнення своїх цілей під приводом політичних чи інших інтересів[2].

До злочинної поведінки анархічної мотивації відносять умисні порушення службових, професійних, військових і громадянських обов'язків, що не належать до політичних, корисливих і насильницьких діянь. Реалізуючи свої особисті та «службові» інтереси, суб'єкти не враховують встановленого порядку, розглядаючи його вимоги як формальні.

Кримінально-правова характеристика анархічно-індивідуалістичної злочинності. Проаналізувавши теоретичне підґрунтя та основні підходи з приводу розуміння та значення анархічно-індивідуалістичної злочинності у контексті кримінального права можна навести загальну кримінально-правову характеристику злочинів цієї групи. Однак наведена характеристика злочинів анархічно-індивідуалістичної направленості є не зовсім точно, оскільки ця група злочинів включає у себе велику кількість протиправних діянь, які в свою чергу відносяться до різних розділів Особливої частини Кримінального кодексу України і саме через це більшість складів анархічно-індивідуалістичних злочинів різняться між собою [2].

Об'єкт. Анархічно-індивідуалістична злочини як і інша група складів злочинів у сучасній теорії Кримінального права. Має свій об'єкт злочину я одного з основних елементів даної групи злочинів.

Анархічно-індивідуалістична злочинність є дуже великою групою злочинів яка включає у себе велику кількість складів злочинів передбачених чинним Кримінальним кодексом України і виходячи з цього твердження можна сказати, що злочини анархічно-індивідуалістичної направленості загрожують великій кількості охоронюваних законом суспільних відносин.

Стосовно більш широкого трактування видів анархічно-індивідуалістичної злочинності, фахівці розширюють перелік зазначених вище злочинів. Тому, до групи злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації можна віднести деякі види:

1. Злочини у сфері службової діяльності;
2. Злочини у сфері господарської діяльності;
3. Проти порядку несення військової служби;

4. Злочинів проти правосуддя;

5. Проти громадської безпеки та громадського порядку та інші злочини [2; 12, с. 296-447].

Таким чином, можна привести як приклад посягання суб'єктом анархічно індивідуалістичної злочинності на охоронювані кримінальним законом суспільні відносини є злочини проти державної влади та державної служби. Суб'єкт анархічно індивідуалістичної злочинності у контексті злочинів проти державної служби своїми протиправними діями для реалізації свого приватного інтересу порушують норми законодавства, а також завдають шкоди суспільним відносинам пов'язаними з нормальним функціонуванням інституту державної служби та виконання державними службовцями покладених на них державою завдань.

Суб'єкт. При наданні характеристики анархічно індивідуалістичній злочинності слід звернути суттєву увагу на суб'єкта даної групи злочинів. Згідно загальної теорії Кримінального права суб'єктом злочину вважається фізична, осудна особа яка вчинила кримінальний злочин і на момент його вчинення досягла відповідного віку притягнення до кримінальної відповідальності відповідно до чинного Кримінального закону України, а саме статті 22 Кримінального кодексу України [12, с. 22].

Таким чином, слід погодитися з твердженням Сметаніної Н. І., що: «основною відмінною ознакою суб'єктів анархічно-індивідуалістичної злочинності є те, що такі суб'єкти зазначеної групи злочинів не визнає авторитету, порядку і дисципліни, що існують у суспільстві» [13, с. 154].

Суб'єкти анархічно-індивідуалістичних злочинів мають певні особливості, що у науці Кримінального права відрізняють їх від інших складів злочинів передбачених законодавством.

Суб'єкту анархічно індивідуалістичної злочинності характерні ознаки злочинного нігілізму тобто зневажливого ставлення до кримінально правових заборон. Як було зазначено вище, суб'єкт цієї групи злочинів не визнає авторитету, порядку і дисципліни, що складають основу функціонування

суспільства та держави, у кримінально правовій теорії таке твердження полягає у тому, що суб'єкти анархічно-індивідуалістичних злочинів виділяють свій приватний інтерес та ставлять його вище суспільних та державних потреб.

Об'єктивна сторона. У свою чергу цей елемент більшості складів анархічно-індивідуалістичної злочинності як привило виражається у активних діях суб'єктів складів злочинів анархічно-індивідуалістичної направленості, що у свою чергу представляє собою порушення кримінально-правових норм, а також зневажливе ставлення до них за для задоволення індивідуальних потреб керуючись анархічно-індивідуалістичною мотивацією навіть якщо це завдає суттєвої шкоди окремим особам (індивідам), суспільству та державі у цілому.

Суб'єктивна сторона. Суб'єктивна сторона анархічно-індивідуалістичної злочинності є одним з найважливіших структурних елементів складів даної групи злочинів тому, що саме через цю ознаку розкривається весь зміст, характеристика та значення анархічно-індивідуалістичної злочинності.

У загальному вигляді суб'єктивна сторона анархічно-індивідуалістичної злочинності як і в загальній теорії права представляють собою психічне відношення суб'єкту злочину до вчиненого ним діяння передбаченого Кримінальним кодексом України. Слід зауважити, що суб'єктивна сторона анархічно-індивідуалістичної злочинності має деякі характерні особливості, що відрізняють склади цих злочинів від інших протиправних діянь.

Також, Сметаніна Н. І. зазначає, що суб'єкти таких злочинів не визнають встановлених державою або суспільством правил поведінки та загальних норм правопорядку. Вони також керуючись своїми приватними інтересами для досягнення яких вчиняють анархічно-індивідуалістичні злочини. Оскільки суб'єктивна сторона анархічно-індивідуалістичних злочинів представляє собою відношення злочинця до вчиненого ним діяння

тому слід зауважити, що суб'єкти цих злочинів як правило зневажливо відносяться до встановлених правових-норм та суспільства у цілому, а також при вчиненні передбаченого чинним кримінальним законом винного, карного діяння ставлять свої інтереси над суспільними і не вбачають у своїх діях ознак злочинів передбачених статтями особливої частини Кримінального кодексу України[13 ,с. 154].

Анархічно-індивідуалістична мотивація. У контексті цієї роботи та у кримінально правовій науці у цілому суттєва увага приділяється визначенню поняття анархічно-індивідуалістичної мотивації та її значення при наданні характеристики складам злочинів анархічно-індивідуалістичної направленості, а також анархічно-індивідуалістична мотивація є індивідуальною та відмінною ознакою, котра характерна тільки складам злочинів пов'язаних з анархічним-індивідуалізмом[2].

У загальному вигляді мотивація злочинів є факультативною ознакою котра представляє собою сукупність переконань якими керувалася суб'єкт злочину під час вчинення ним протиправних дій передбачених особливою частиною Кримінального кодексу України.

Ставлення суб'єкта до соціальних і правових цінностей, специфічне для даної мотивації, є сполучною ланкою даної групи мотивів. Суть його така: нехтування правилами і обов'язками, які суперечать актуальним потребам та інтересам особистісного характеру, задоволення яких, на думку суб'єкта, не завдає особливої шкоди громадянам і суспільству.

Анархічно-індивідуалістична мотивація посадових осіб, як правило, завжди тягне за собою тяжкі наслідки регіонального або загальнодержавного значення. У чому і полягає небезпека цієї мотивації при скоєнні посадових злочинів.

У науковому просторі існує невелика кількість наукових праць з приводу визначення сутності мотивації анархічно-індивідуалістичної злочинності.

Проблема без вмотивованості анархічно-індивідуалістичних злочинів в науці кримінального права. Анархістсько-індивідуалістична мотивація злочинної поведінки далека від ідейного анархізму-індивідуалізму. Ідейні анархісти не визнають ідеї анархізму-індивідуалізму злочинців. Однак фахівцями кримінально правової теорії було викладено ідеї минулого і сучасного анархізму-індивідуалізму, оскільки мотивація безвладдя наявні як у анархічних злочинців, і у ідейних анархістів. Термін «злочину анархістсько-індивідуалістичної мотивації» має місце у науці кримінального права, а також кримінології. Деякими вченими він був сприйнятий, але не отримав широкого поширення через невеликої кількості діянь даної мотивації [2].

Ряд злочинів анархістсько-індивідуалістичної мотивації в судовій практиці вважаються такими у яких відсутня певна мотивація, хоча насправді таких діянь не існує.

Отже, слід зазначити, що думка з приводу відсутності мотивації анархічних злочинів є неправильною і з нею не можна погодитися, оскільки на просторі Кримінально правової науки серед науковців переважає ідея того, що жоден злочин не може вчинятися без чітко встановлених внутрішніх переконань якими керувався злочинець під час вчинення анархічних злочинів передбачених статтями Особливої частини кримінального закону держави (КК України)[2].

Гарним прикладом який спростовує думку вчених та судову практику з приводу відсутності мотивації більшості злочинів анархічно-індивідуалістичної злочинності є стаття 407 Кримінального кодексу України яка передбачає Самовільне залишення військової частини або місця служби військовослужбовцем строкової служби, а також нез'явлення його вчасно без поважних причин на службу у разі звільнення з частини, призначення або переведення, нез'явлення з відрядження, відпустки або з лікувального закладу тривалістю понад три доби, але не більше місяця. Таким чином, в

основі мотивації злочинця цього анархічно-індивідуалістичного злочину можуть лежати бажання:

- Зустрітися з родичами та близькими людьми (потреба у соціальних комунікаціях);
- зустрітися з жінкою (статева потреба);
- втекти з частини через систематичне знуцання, що завдають страждань особі та деструктивно впливають на індивіда, що чергу погіршують його психологічний та фізіологічний стан [12, с. 407].

Тому, слід зауважити, що в порівнянні з порушенням військових порядків з точки зору злочинця такі діяння представляються прикрою дрібницею, а також сам суб'єкт злочину не вважає що він завдає істотної шкоди охоронюваним законом правовідносинам.

Із зазначеного вище, можна сказати, що не останнє місце у системі складів злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації поряд з такими типовими злочинами як хуліганство, масові заворушення (Стаття 294); ухилення від сплати податків (Стаття 212) та іншими правопорушеннями не займають злочини проти порядку несення військової служби котрі [12, с. 212-294; 14].

У свою чергу, Пузиревський Є.Б. робить висновок:«для структури Мотивації анархічно-індивідуалістичних військових злочинів характерно:

1. порушення рівноваги, коли домінуюче положення здобувають особисті інтереси і потреби;
2. діапазон спонукань військових злочинів значно вужчий, ніж діапазон людської поведінки взагалі;
3. мотивація більшості військових злочинів носить ситуативний і при цьому вузько особистісний і примітивно-побутовий характер;
4. серед криміногенних факторів значна роль у мотивації військових злочинів належить факторам педагогічного і психологічного плану» [15, с. 17-18].

Таким чином, як вже було визначено у контексті цієї роботи анархічно-індивідуалістична мотивація злочинця є підґрунтям цієї групи злочинів і тому у загальному визначенні поняття «анархічно-індивідуалістична мотивація» представляє собою внутрішні переконання злочинця відповідно до яких закони можна порушувати для досягнення своїх цілей під приводом політичних чи інших інтересів.

Як вже було зазначено перелік складів злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації є далеко не повним і недостатньо визначеним проте показує, що абсолютна більшість диспозицій статей перерахованих злочинів встановлюють соціальний, правовий контроль за поведінкою і діяльністю людей. Виходячи з зазначеного вище, саме ознака встановлення певних обмежень стосовно поведінки особи є характерною для злочинця анархічно-індивідуалістичної мотивації.

Суб'єкту цих злочинів характерна ознака правового нігілізму та у загальному вигляді зневажання встановлених або санкціонованих державою та суспільством правил поведінки [2; 5].

Слід навести невеликий висновок стосовно анархічно-індивідуалістичної злочинності як самостійної групи злочинів. Підсумовуючи все зазначене вище, слід сказати, що анархічно-індивідуалістична злочинність є новою групою злочинів яка має свої індивідуальні ознаки та особливості але нажалі такі злочини є доволі невивченими через їх новизну.

Отже, анархічно-індивідуалістична злочинність представляє собою перелік заборонених кримінальним законом діянь які по своєму змісту характеризуються нехтуванням встановлених державою та суспільством норм і правил поведінки на користь досягнення бажаних цілей шляхом порушення законодавства. Як було встановлено, мотивація цієї групи злочинів у загальному вигляді характеризується нігілізмом та злочинним егоїзмом суб'єктів анархічно-індивідуалістичної злочинності, що у свою чергу виражається зневажливим ставленням до суспільства та держави

загалом, а також саме це пояснює пріоритетність приватних інтересів над публічними навіть якщо це порушує встановлені державою або нею ж санкціоновані правила поведінки.

1.2 Наукові розробки проблем протидії анархічно-індивідуалістичної злочинності

Питання злочинності в кожній країні, зокрема в нашій державі, було і залишається досить актуальним. Вулична злочинність завжди турбувала громадськість і викликала негативні реакції населення. Кожен житель нашої держави має страх стати жертвою вуличних злочинців, а як наслідок, посилюється психологічне напруження в районі, місті, області та країні в цілому. Регламентація та реалізація заходів запобігання та протидії вуличній злочинності постає вагомим проблемою для влади і потребує негайного вирішення.

На сьогодні в науковому просторі Кримінально-правової науки поняття анархічно-індивідуалістичної злочинності є доволі новим і через це є не достатньо вивченим. Тому, фахівцями не було запропоновано великої кількості концепцій та підходів з приводу протидії анархічно-індивідуалістичної злочинності, а також вдосконалення загальних механізмів протидії злочинності.

Таким чином, у загальному вигляді недостатня вивченість цього соціального та деструктивного явища є суттєвою проблемою, що негативно впливає на попередження, виявлення та протидію групи злочинців анархічно-індивідуалістичної мотивації.

Слід зауважити, що з точки зору історичної науки жодне суспільство не є ідеальним і кожне суспільство має свої недоліки. Тому можна впевнено стверджувати, що жодне суспільство, ніколи не вдавалося і не вийде досягти повної стандартизації людських вчинків і виключити вчинення анти суспільних діянь.

Передумова вчинення анархічно-індивідуалістичних злочинів з боку індивідуалізму. Для визначення передумов вчинення анархістсько-індивідуалістичних злочинів необхідно проаналізувати позицію індивідуалізму та її протиставленні суспільству та суспільних правил поведінки. Тому, відповідно до думки зазначеній у цій позиції можна сказати, що моральні і правові норми, вимоги, приписи і обов'язки розглядаються суб'єктом як якісь зовнішні обмеження, які приймаються лише тоді, коли не суперечать його власним інтересам. У поєднанні з анархізмом (невизнання авторитету, порядку, дисципліни) індивідуалізм набуває крайню і антисоціальну форму.

Анархістсько-індивідуалістична мотивація з точки зору правопорушників вважається соціально-виправданою та вчинення анархічно-індивідуалістичних злочинів на їх думку є необхідною мірою для реалізації своїх прав та свобод. Велика кількість суб'єктів злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації вважають, що певні порушення діючих правових та моральних норм, а також безпосереднє вчинення протиправних дій не завдає великої шкоди охоронюваним законом праввідносинам і тому на їх думку такі протиправні дії вважаються допустимими і навіть виправданими для досягнення бажаних цілей [2].

У науковому просторі має місце дискусія з приводу анархічно-індивідуалістичної мотивації та соціальної виправданості діянь вчинених суб'єктами анархічно-індивідуалістичної злочинності. Більшість вчених сходиться у тезисі, що все, що створює певні перепони анархічно-індивідуалістичним злочинцям «жити по-своєму», на їх помилкову думку є відповідним засобом обмеження їхньої особистої свободи, заперечується відповідно до анархічно-індивідуалістичної мотивації злочинця.

Таким чином, якщо суб'єкти інших злочинів передбачених Кримінальним кодексом України, виправдовують свою поведінку запереченням заподіяної шкоди, то особи які є суб'єктами анархічно-індивідуалістичних злочинів, знаходять ще більше виправдувальних мотивів,

так як суттєвої шкоди від вчинених ними дій вони, як правило, не заподіюють або просто умисно не помічають.

Суб'єкти анархічно-індивідуалістичних злочинів у загальному сенсі зневажливо відносяться до стандартизації людської поведінки і реалізують свої цілі шляхом вчинення дій заборонених кримінальним законодавством які у свою чергу йдуть у розріз з правилами поведінки встановленими державною стандартизацією суспільства [13].

Першочерговою задачею у розробці різних підходів та концепцій до попередження анархічно-індивідуалістичної злочинності є вивчення сутності цього явища та характеру дій особи злочинця. Тому, при характеристиці особи злочинця або як це називається в контексті міжнародного-кримінального права при складанні профілю злочинця, дуже важливим елементом є психологічне відношення злочинця анархічно-індивідуалістичної мотивації до вчиненого ним діяння. Суб'єкти цієї групи злочинів вважають що держава своїми заборонами звужує їх права та свободи, а також вони дійсно вважають що вчинене ними діяння не є суспільно небезпечним, а вони завдяки вчиненому анархічно індивідуалістичного злочину реалізують свої права та свободи які на їх думку не порушують загальноствановлені та охоронювані державою та суспільством правила поведінки.

Анархічно-індивідуалістична злочинність по своїй суті є девіантною поведінкою. Тобто, в соціології поведінка злочинця анархічно-індивідуалістичної мотивації як підвид девіантної поведінки (поведінки відхилення) називають такою, що відхиляється від встановлених соціальних норм. Це найбільш загальне формулювання, яке включає різні види соціальних відхилень, а саме до цього слід віднести наступне:

- аморальні вчинки;
- порушення правил співжиття в побуті;
- правопорушення;
- злочини[17].

Таким чином, анархічно-індивідуалістичний злочин перш за все вважається актом протиправної поведінки людини, яка зневажливо ставиться до стандартизації поведінки порушує встановлені в суспільстві правила поведінки норми.

Такі діяння, взяті в тісному взаємозв'язку наносять суттєвої шкоди суспільним відносинам, що склалися в суспільстві та завдають руйнівного впливу єдності індивідів у центрі суспільства. Порушення правових заборон, передбачених саме в кримінальному законодавстві дозволяє віднести певне діяння до злочину і включити його в загальний масив показників злочинності. Відповідно, порушення правових норм, що не віднесені до кримінально-правових, не відноситься до злочину та злочинності, і складає лише певний вид правопорушення [15; 16].

Процес детермінації та детермінанти анархічно-індивідуалістичних злочинів. Для того щоб визначити та проаналізувати основні підходи до протидії анархічно-індивідуалістичної злочинності перш за все необхідно з'ясувати детермінуючі чинники виникнення анархічної злочинності в суспільстві.

Визначення кримінологічних детермінантів є дуже важливим етапом характеристики злочинності анархічно-індивідуалістичної мотивації, що є необхідним при розробці теоретичних та практичних підходів боротьби з цим явищем.

Слід зауважити, що процес кримінологічної детермінації анархічно індивідуалістичної злочинності у загальному вигляді означає обумовлювати, прирікати, опосередковувати, викликати, тобто створювати певне підґрунтя для виникнення в суб'єкта цих видів злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації, а також створення певних умов які призвели до вчинення анархічно-індивідуалістичного злочину [8, с. 31].

У загальному вигляді процес детермінації представляє собою чітко визначені зв'язки, які виражаються в сукупності, а також в залежності певних об'єктів, явищ котрі можна пов'язати з виникненням злочинності, її

існування та змінювання від будь-яких інших обставин. Іншими словами детермінанти це конкретні передумови та обставини які призводять до вчинення певних груп злочинів у тому числі злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації.

Виявлення передумов, а також загальних обставин вчинення злочинних діянь анархічно-індивідуалістичної мотивації безпосередньо пов'язане з дослідженням механізму злочинної поведінки. Під таким механізмом поведінки злочинця анархічних злочинів науковцями у загальному вигляді розуміється зв'язок і взаємодію зовнішніх факторів об'єктивної дійсності та внутрішніх психічних процесів і станів, що детермінують рішення вчинити злочин, скеровують і контролюють його виконання.

До умов злочинності належать ті обставини, які самі по собі не породжують безпосередньо дане явище, але супроводжують його причини, забезпечують їх певний розвиток, необхідний для виникнення наслідку. Кримінологія зараховує до умов злочинності ті об'єктивні обставини, що супроводжують її причини та взаємодіють з ними і тим самим сприяють виникненню і поширенню злочинних проявів у суспільстві. Здебільшого це недоліки у функціонуванні господарського та державного механізму, охороні правопорядку, державного чи приватного майна, обліку матеріальних цінностей тощо[8].

Отже, вивчення причин і умов діянь анархічно-індивідуалістичної направленості на загально соціальному і груповому рівнях має науково-пізнавальне значення та слугує практиці для розробки і організації системи соціальної профілактики злочинності в рамках всієї держави, окремих її регіонів, соціальних груп і колективів.

Нігілістичне, неповажне ставлення до закону, до своїх обов'язків, державної і трудової дисципліни, правопорядку формується також в умовах недостатньої загальної та правової культури окремих прошарків населення. Низький рівень політичного, правового, морального свідомості і культури

окремих громадян як результат суттєвих прогалин виховання має визначальне значення в генезисі даних злочинів.

В основі мотивації анархістсько-індивідуалістичної злочинності знаходяться потреби різного роду, до них можна віднести наступні: бажання збагатитися, потреба самоствердження, залежність від алкоголю, бажання розважитися та інші приватні інтереси. Здебільшого такі приватні інтереси складаються протягом довгого часу і в поведінці анархічно-індивідуалістичного злочинця носять навмисний характер. Цілі злочинної поведінки, як правило, відображені анархічно-індивідуалістичній мотивації які на сьогодні є актуальними.

Влучною є думка з приводу того, що досягнення конкретних цілей злочинним шляхом для кожної людини незрівнянно з тими втратами, які воно може спричинити собі вчиненням анархічно-індивідуалістичного злочину. Також, слід наголосити, що майже весь комплекс таких приватних інтересів досягається шляхом не порушення кримінальних заборон та сумлінного виконання своїх обов'язків.

Особливе значення у формуванні анархістсько-індивідуалістичної мотивації злочинної поведінки мають соціальна спрямованість прийняття соціумом встановлених або санкціонованих державою кримінально-правових заборон, а також відповідність таких правил поведінки моральним цінностям і потребам кожного індивіда який є складовим елементом суспільства, також не можна не відзначити ступінь суспільної необхідності таких норм та їх практичної можливості виконання, фактична реалізація цих заборон в суспільстві.

Як стверджує велика кількість науковців, що принцип «*Malum prohibitum*» найкраще описує сутність та основні ознаки анархічно-індивідуалістичних злочинів.

Також відповідно до зазначеного вище цей термін використовується в кримінальному праві для характеристики дій або бездіяльності особи злочинця (суб'єкту злочину) з точки зору чинного Кримінального

законодавства у формі їх протиправними тільки через імперативні приписи законодавства, хоч така форма поведінки по факту не шкідливих наслідків охоронюваним законом інтересам, що у свою чергу кардинально відрізняється від принципу «*Malum in se*», який передбачає вчинення суб'єктом анархічно-індивідуалістичної мотивації діянь які по своїй суті визначені державою як протиправні, а також фактично завдають шкоди охоронюваним законом інтересам [17; 18]. Підсумовуючи зазначене, вищеанархічно-індивідуалістична злочинність відповідно до принципу «*Malum prohibitum*» може містити склади злочинів які відповідно до юридичного компоненту визнані протиправними, винними діяннями але, що стосується фактичного компоненту, то такі дії або бездіяльність по своїй суті не завжди може завдавати шкоди охоронюваним правам і інтересам [19].

Таким чином, поведінка, що дійсно порушує встановлене кримінальне законодавство, моральні та етичні засади, а також по своїй суті завдає шкоди охоронюваним Кримінальним законом правовідносинам, характеризується як *malum in se* і є характерною для більшості складів анархічно-індивідуалістичних злочинів. Діяння, що підпадають під принцип «*malum prohibitum*», необов'язково порушує моральні стандарти, що як можна було помітити гарно вписується у контекст анархічно-індивідуалістичної злочинності.

Можна привести декілька *mala prohibitum* включають:

1. Ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані (Стаття 136 КК України);
2. Непокора (Стаття 402 КК України) та інші [12, с. 136-402].

Не можна не сказати про те, що багато складів злочинів анархістсько-індивідуалістичної мотивації, які передбачені в кримінальному законодавстві, передбачають те, що особа злочинець найчастіше знаходиться в умовах конфлікту моральних переконань та імперативних приписів держави, тобто коли дотримання відповідних правил поведінки передбачених чинним законодавством не завжди відповідає його моральним

цінностям та ідеалам, а відступ або порушення таких імперативних норм правил поведінки тягне за собою кримінальну відповідальність передбачену чинним Кримінальним законом.

Необхідно погодитися з думкою зазначеною вище, оскільки індивід дуже часто опиняється у ситуації морально-етичного конфлікту та не може в повній мірі виконувати свої обов'язки, слідством чого є вчинення анархічно-індивідуалістичного злочину. Гарним прикладом такого протиріччя (принцип *malum prohibita*) є стаття 402 КК України яка передбачає, що непокора, тобто відкрита відмова виконати наказ начальника, а також інше умисне невиконання наказу. Тому хоч стаття 42 КК України передбачає відповідальність за виконання злочинного наказу не можна не брати до уваги положення Закону України «Про Статут внутрішньої служби Збройних сил України», який передбачає, що військовослужбовець повинен у будь якому випадку виконати отриманий наказ, а за завідомо злочинний наказ відповідає командир який його віддав[12, с. 402].

У цій змодельованій ситуації спостерігається морально-етичний конфлікт індивіда де у разі невиконання приписів статуту внутрішньої служби ЗС України, військовослужбовцю буде інкримінована стаття 402 КК України. Непокора, а з іншого боку така особа змушена виконати злочинний наказ, що йде у розріз з його моральними та етичними переконаннями і як слідство така особа може стати суб'єктом анархічно-індивідуалістичного злочину.

Першим засобом запобігання злочинності є попередження кримінальних правопорушень. Вона полягає в нейтралізації криміногенних передумов можливого правопорушення, або діяльності з усунення та нейтралізації причин його можливого вчинення, а також умов, що сприяють цьому.

Повертаючись до розробки концепцій та ідей попередження анархічно-індивідуалістичних злочинів слід зазначити:

Провідні вчені у науковому просторі як кримінального права так і кримінології розробили деякі концепції протидії анархічно-індивідуалістичної злочинності. На їхню думку до заходів загальної профілактики відноситься і створення прозорості для громадського контролю системи державного управління, що перешкоджає виникненню та дії корупційних схем.

У цілому, загальна профілактика анархічно-індивідуалістичної злочинності спрямована на забезпечення завдань держави з приводу боротьби з цим деструктивним явищем, а також шкідливими наслідками, що є слідством вчинення суб'єктом анархічно-індивідуалістичної мотивації, також одним з основним напрямів такої профілактики злочинної поведінки анархічно-індивідуалістичного злочинця є зменшення, а також усунення впливу різних детермінантів на окремих індивідів та суспільство в цілому, що призводить до формування анархічно-індивідуалістичної мотивації та вчинення складів злочинів цієї групи.

Слід зазначити, що теоретичне та практичне розроблення, а також реалізацію заходів протидії анархічно-індивідуалістичним злочинам та всій злочинності є однією з першочергових завдань держави, що як правило реалізується у формі попередження яке здійснюється органами державної влади.

Процедура здійснення запобігання злочинам анархічно-індивідуалістичної мотивації є складною і комплексною діяльністю, що як правило потребує залучення спеціалістів різних сфер наукової діяльності:

- економістів;
- соціологів;
- політиків;
- управлінців;
- психологів та інших.

Кримінологи також беруть участь у вивченні сутності анархічно-індивідуалістичної злочинності, а також вони вносять великий внесок у

розроблення різних науково-теоретичних гіпотез та концепцій, що можуть бути використані органами державної влади в процесі здійснення протидії злочинам анархічно-індивідуалістичної мотивації.

Також, вчені кримінологи відповідно до покладених на них державою завдань у сфері запобігання та протидії анархічно-індивідуалістичної злочинності:

1. Надаючи аналітичні огляди статистичних даних вчинення та росту злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації;

2. Досліджують особу злочинця та характерні йому психологічні ознаки, що більш характерні індивідам котрі більше за інших схильні до вчинення анархічно-індивідуалістичних злочинів передбачених чинним Кримінальним кодексом України;

3. Вивчають різні детермінуючі ознаки які призводять до формування злочинної мотивації, а також як слідство вчинення відповідними особами анархічно-індивідуалістичних злочинів;

4. Прогнозують актуальність та необхідний результат запропонованих заходів з точки зору їх впливу на сам феномен вчинення анархічно-індивідуалістичних злочинів, а також запропонованих заходів котрі направлені на виключення створення та функціонування різних детермінантів, що призводять до вчинення анархічних злочинів;

5. Здійснюють кримінологічну експертизу нормативних актів і соціально-економічних програм у наслідок яких можуть сформуватися несприятливі умови та обставини, що призводять до формування у індивіда анархічно-індивідуалістичних злочинних переконань.

Концепція попередження за О. М. Бандуркою. Причинами і умовами високого рівня злочинності в регіонах і криміналізації суспільних відносин є не тільки негативні соціально-економічні фактори, а й нездатність протиставити таким факторам відповідну державну економічну, соціальну, правову політику і, як зазначає О.М. Бандурка, необхідно розробити механізм її реалізації на рівні окремих регіонів, забезпечити належний

правовий порядок регулювання суспільних відносин, організованість і погодженість функціонування всіх ланок системи державної влади, відповідальність державного апарату за прийняті рішення, у тому числі у сфері безпосереднього захисту прав і законних інтересів громадян від протиправних посягань, беззаконня і сваволі [21, с. 9].

Слід погодитися із автором цієї концепції. О.М. Бандурка виділяє як основну проблему вчинення анархічно-індивідуалістичних злочинів та злочинності загалом вплив детермінантів економічного, соціального, політичного характеру на суспільство, а також нездатність влади запобігання цьому на всіх рівнях функціонування держави. Тому, правильним є твердження автора з приводу того, що необхідно зосередитися на боротьбі з обставинами та умовами які є передумовами вчинення анархічно-індивідуалістичних злочинів. Іншими словами, О.М. Бандурка хоче сказати, що найбільш дієвим заходом запобігання є виключення обставин які призводять до вчинення злочинів.

Також фахівцями було запропоновано розробити спеціальну стратегію зменшення злочинності у тому числі зменшення злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації. Стратегія зменшення можливостей вчинення злочинів у загальному вигляді представляє собою засіб мінімізації злочинного прояву у всіх сферах життєдіяльності держави, суспільства та окремих індивідів, а також така стратегія включає державний вплив на типові передумови протиправних діянь анархічно-індивідуалістичної мотивації для того щоб послабити вплив зазначених вище детермінантів на формування мотивації індивіда у тому числі впливу на його переконання.

Концепція Р. Кларка. Аналогічну та більш досконалу концепцію запропонував вчений Р. Кларк, котра у подальшому отримала назву «ситуаційна профілактика» у склад якої автор відносить:

– Створення умов для ускладнення безпосереднього вчинення протиправних дій передбачених чинним Кримінальним кодексом України які у свою чергу завдають суттєвої шкоди суспільним відносинам;

– Зниження вигідності вчинення злочину. Таке пониження вірогідної вигоди при вчиненні кримінального злочину є суттєвим фактором переосмислення особою своїх дій або дій яків він планує вчинити у майбутньому, що у свою чергу може позитивно відобразитися на статистиці вчинених як злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації так і інших видів злочинів які передбачені кримінальним законодавством України та міжнародними кримінальними заборонами;

– Скорочення поширення практики виправдань, що у свою чергу представляє собою звільнення особи від кримінальної відповідальності та кримінального покарання. Тут автор хотів зазначити, що на його думку покарання є необхідним елементом при виправданні особи злочинця який надає йому додаткової мотивації не вчиняти у подальшому інших анархічно-індивідуалістичних злочинів та інших протиправних дій;

– Скорочення провокацій. Р. Кларк стверджує, що виникнення детермінантів різного виду та характеру є каталізатором формування злочинної мотивації та вчинення протиправних дій і тому держава в особі органів державної влади повинна прийняти всі необхідні заходи для усунення чинників які детермінують індивіда та підштовхують його до вчинення злочинів[22, с.136].

Якщо детально проаналізувати доводи Р. Кларка, можна сказати, що між вчиненням злочину у тому числі-анархічно індивідуалістичного завжди є причинно-наслідковий зв'язок між умовами,обставинами які деструктивно впливають на індивіда та підштовхують його до злочинної поведінка і результатом вчинення протиправного, винного діяння. Під час розробки «ситуаційної профілактики» автор було приділено дуже багато часу на вивчення детермінантів і їх впливу на індивіда, що у загальному розумінні виражається у виникненні в особі злочинної мотивації та вчиненні нею протиправного, суспільно-небезпечного та винного діяння передбаченого Кримінальним законом.

Тому, на думку автора основною суттєвою проблемою виникнення анархічно-індивідуалістичних злочинів та злочинності загалом є деструктивні обставини та умови які спонукають осіб до вчинення злочинів, тому відповідно до зазначеного на його думку держава повинна приділити дуже багато уваги виникненню та усуненню більшості детермінантів які загалом спричиняють вчинення анархічно-індивідуалістичних злочинів так й інших видів злочинів, що можуть спричинити суттєву шкоду державі, суспільству та окремим індивідам[22].

Отже, з аналізу зазначеного вище найкращим засобом попередження анархічно-індивідуалістичної злочинності по праву вважається зменшення або усунення впливу детермінуючих ознак різного характеру. Наприклад якщо подивитися на детермінанти економічного характеру то для їх усунення необхідно впровадити політику економічного і соціального розвитку яка має на меті підвищення благоустрою всієї країни та як слідство унеможливить детермінуючий вплив у формі бідності та безробіття.

Також дуже цікавою є концепція протидії злочинам анархічно-індивідуалістичної мотивації під назвою «звичаєві дії». Така теорія містить у собі те, що на думку провідних вчених причіпних до її розробки те, що злочини як правило відбуваються тільки тоді, коли у просторі та часі збігаються три ключових елементи протиправної поведінки злочинця, до них слід віднести наступні:

1. Вмотивований злочинець;
2. Мета злочинного посягання;
3. Відсутність необхідної охорони об'єкту злочину[8].

На думку вчених, для того щоб унеможливити вчинення анархічно-індивідуалістичного злочину необхідно внести коректні зміни в один з елементів теорії «звичаєвих дій» або його виключити.

Проаналізувавши концепцію звичаєві дії слід зауважити, що вона не має необхідного теоретичного обумовлення, а також що є більш важливим така ідея є неможливою у застосуванні на практиці.

Можна підвести невеликий висновок до зазначеного стосовно наукових розробок по запобіганню цієї групи злочинів. Перелічені теоретичні концепції протидії анархічно-індивідуалістичній злочинності свідчать про те, що, керуючись безпосереднім середовищем, тобто заздальгідь усуваючи чи звужуючи конкретні місцеві криміногенні причини і умови зменшуються потенційні можливості вчинення анархічно-індивідуалістичних протиправних, суспільно небезпечних та винних діянь передбачених чинним Кримінальним кодексом України.

Іншими словами всі перелічені концепції попередження анархічно-індивідуалістичної злочинності беруть за основу усунення деструктивного впливу детермінантів які є каталізатором формування злочинної мотивації.

1.3 Трансформація анархічно-індивідуалістичної злочинності в світі та Україні

Анархічно-індивідуалістична злочинність як і кожне реально існуюче явище яке деструктивно впливає на суспільство та державу може поступово видозмінюватися та перетворюватися в сучасних реаліях. Таке перетворення злочинності є доволі комплексним процесом який називається трансформація.

Перш за все перед визначенням сутності та особливостей трансформування анархічно-індивідуалістичних злочинів у сучасності, потрібно звернути увагу на те що собою в загальному вигляді представляє поняття «трансформація»[23].

У тлумачному словнику «трансформація» визначається як зміна, перетворення виду, форми, істотних властивостей, а також повне або часткове видозмінення чого-небудь.

Водночас «трансформувати» означає перетворювати, змінювати вигляд, форму, істотні властивості.

Сутність трансформації анархічно-індивідуалістичної злочинності. Слід зауважити, що процес трансформації анархічно-індивідуалістичної злочинності є багатоаспектним і якщо проаналізувати цей процес з точки зору сутності злочинів анархічно-індивідуалістичної злочинності можна виділити наступні засади видозмінення цього явища. Дії осіб які ґрунтуються на анархічно-індивідуалістичній мотивації (переконаннях) перш за все вважаються типовим прикладом девіантної поведінки відповідно до чого поведінка індивіда або групи таких осіб, яка не відповідає загальноприйнятим нормам, внаслідок чого відбувається порушення цих норм.

Отже, якщо пов'язати зазначене вище з трансформацією анархічно-індивідуалістичної злочинності, можна зазначити, що дрібна відходження та порушення соціально-моральних норм та правил поведінки мають тенденцію до перетворення або трансформації у злочинні діяння котрі заборонені кримінальним законодавством України (анархічно-індивідуалістичні злочини).

Якщо зробити невеликий висновок стосовно сутності трансформації анархічно-індивідуалістичної злочинності, то можна сказати, що така трансформація поведінки індивіда характеризується тим, що поведінка особи яка характеризується аморальними вчинками, порушенням соціальних норм суспільства і навіть вчиненням дрібних правопорушення у свою чергу завжди має тенденцію до перетворення девіантної поведінки у злочинну поведінку шляхом вчинення заборонених діянь анархічно-індивідуалістичної мотивації.

Тому, трансформація анархічно-індивідуалістичної злочинності виражається у наступному. Перш за все, трансформація злочинів пов'язаних із анархічно-індивідуалістичними переконаннями є процесом перетворення відносно стійкої групи закономірностей у змінах спрямованості злочинності в цілому або окремих її видів. Спрямованість злочинності, як статична характеристика, визначається характером і ступенем суспільної

небезпечності найбільш поширених злочинів, а також часткою у її структурі тяжких і особливо тяжких злочинів.

Якщо подивитися на процес трансформації анархічно-індивідуалістичної злочинності з боку історизму то з плином часу можна спостерігати у сучасності трансформування та видозмінення анархічно-індивідуалістичної злочинності [29, с. 69; 24]. Цей тезис пояснюється тим, що анархічно-індивідуалістична мотивація злочинця у формі зневаги до суспільства та держави виражалася типовим хуліганством та порушеннями громадського порядку, але з розвитком суспільства така мотивація злочинця притерала певних змін відповідно до чого особа злочинець почала ставити на першу чергу свої приватні інтереси корисливого та іншого характеру і результатом цього стало виникнення доволі складних господарських та посадових злочинів які завдають істотної шкоди благоустрою держави та суспільства.

Тому, якщо надати більш просте визначення зазначеному вище, можна сказати, що відповідно до статистичних даних вчинюваних злочинів спостерігається трансформація анархічно-індивідуалістичної злочинності у формі відходження від типово нігілістичних злочинів на користь комплексних господарських та посадових злочинів пропорційно від яких завдається більше шкоди на регіональному та загальнодержавному рівні.

Слід погодитися із твердженням А. Н. Яковлєва з приводу зазначеного вище де він виділяв, що «Вольниця одного неминуче обертається свавіллям по відношенню до всіх інших» [25].

Отже, проаналізувавши це висловлювання можна сказати, що воно в повній мірі описує процес відходження від типової нігілістичної злочинності до більш розвинутих складів злочинів де підґрунтям вважається реалізація злочинних інтересів особи будь якого характеру.

Також слушною є думка з приводу девіації особи та функціонування анархічно-індивідуалістичної мотивації в умовах трансформації анархічної злочинності. Така думка полягає у тому, що вся сукупність емпіричних даних

про причини злочинної поведінки і особистості правопорушників в ряді випадків досить точно характеризує ті чи інші сторони мотиваційної сфери суб'єктів, яким властиво негативне ставлення до встановленого порядку, виконання цивільних, посадових, професійних обов'язків. В. Н. Кудрявцев і Н. А. Стручков зазначають, що така спрямованість в більшості випадків виражається в анархічному небажанні рахуватися з встановленими для всіх правилами[26, с. 19].

З цим твердження неможна не погодитися оскільки воно в повній мірі пояснює сутність анархічно-індивідуалістичної злочинності через її мотивацію в умовах трансформації, що у загальному вигляді зводиться до невизнання встановлення взаємних обов'язків, що у свою чергу можна вважати одним з ключових елементів антидержавних і анти суспільних переконань.

Проаналізувавши зазначене, слід занотувати, що ключовим елементом трансформації злочинності є процес її перетворення який виражається у тому, що дії особи під впливом анархічно-індивідуалістичної мотивації та нігілістичних переконань з часом відійшли від дрібних аморальних дій та на даному етапі функціонування суспільства і держави мають тенденцію до вчинення протиправних які вважаються злочинами та у свою чергу віднесені до Особливої частини Кримінального кодексу України.

У процесі перетворення або трансформації злочинів у тому числі злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації важливим елементом є міра злочинності. Оскільки міра є категорією, що становить органічну єдність кількості і якості, остільки ж й тенденції злочинності формуються як інтегральний вираз трансформації кількісних і якісних її показників. Але не будь-які трансформації в показниках злочинності можуть бути визначені як тенденція.

Як зазначає більшість вчених у просторі науки Кримінального права, злочинність анархічно-індивідуалістичної мотивації в цілому є динамічним соціальним феноменом, що проявляється у безперервному русі особливої

форми соціальної матерії яка у свою чергу є суспільно небезпечною, протиправною, винною діяльністю відповідної частини населення групи осіб.

Зазначений рух в наукових та суто практичних цілях сприймається, аналізується, перш за все, у ретроспективі тобто відповідно до встановленої системи показників, а також в триваючому та модельно-прогнозованому станах. Тенденції злочинності, таким чином, змістовно виявляються на рівні аналітичного опрацювання її станів у минулому, зміни у кількісні параметри яких зумовлюють появу (наявну чи прогнозовану) нової якості. Внаслідок цього, на основі описання та пояснення стійких закономірностей між її кількісними, якісними показниками і явищами та процесами об'єктивної дійсності, відбувається синтетичне конструювання загальної спрямованості злочинності.

Остання може проявлятися через поступове зменшення кількості (аж до повного зникнення) окремих видів злочинів чи навпаки – їх зростання, зміни способів, географії, появу принципово нових форм та сфер відтворення злочинності, зміни в характеристиках осіб злочинців тощо[24, с. 69].

Анархічно-індивідуалістична злочинність протягом довгого часу була під впливом трансформації, що концептуально відобразилося на характері та тенденції вчинюваних злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації перетворення.

Якщо проаналізувати сучасні тенденції вчинюваних в Україні анархічно-індивідуалістичних злочинів можна сказати, що домінуючою мотивацією деяких з цих анархічно-індивідуалістичних діянь могли бути видозмінені на:

- корисливу мотивацію;
- насильно-індивідуалістичну мотивацію;
- необережне або безвідповідальне ставлення до встановлених законом прав та обов'язків[24, с. 69].

Відповідно до зазначеного вище, через трансформацію анархічно-індивідуалістичної злочинності можна сказати, що мотивація злочинця також притерпала відповідних змін, а саме у сучасних реаліях слушною є думка на просторі Кримінально-правової науки, що анархічно-індивідуалістичні злочини характеризується так званою «універсальною мотивацією злочинця» відповідно до чого особа під час вчинення протиправного, винного, суспільно небезпечного діяння може керуватися різними мотивами.

Тобто, для групи складів злочинів анархічно-індивідуалістичної направленості немає чітко визначеного мотиву злочинів, що у кримінально-правовій науці інколи ототожнюють із злочинною легковажністю.

Як приклад можна привести наступне:

1. Порухення правил дорожнього руху;
2. Хуліганство;
3. Завідомо неправдиве повідомлення про акт тероризму;
4. Порухення правил охорони праці;
5. Залишення в небезпеці [12].

Таким чином, є теоретично та практично обґрунтованою думка, що анархічно-індивідуалістичні злочини цілому формують більше 97% складів злочинів вчинюваних в Україні.

При цьому слід пам'ятати, що зазначені данні вчинюваних злочинів в структурі зазначених злочинів досить умовні, оскільки анархістсько-індивідуалістична мотивація вважається дуже імовірно і оціночною категорією злочинної поведінки.

Резюмуючи тенденцію вчинюваних злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації можна сказати, що переважну більшість злочинів займають діяння пов'язані з хуліганством та банальним порушенням правил дорожнього руху має переважну кількість вчинюваних злочинів порівняно із посадовими анархічно-індивідуалістичними злочинами. Це пояснюється трансформацією анархічно-індивідуалістичних злочинів, що проявляється з точки зору статистики вчинюваних злочинів у

двох концептуальних аспектах які видозмінюють саму суть феномену вчинення та існування цієї групи злочинів:

– відходженні від вчинення посадових або господарських анархічно індивідуалістичних злочинів на користь більш простим злочинам як наприклад хуліганство, що перш за все пояснюється складністю вчинення деяких злочинів.

– також, така трансформація характеризується переорієнтуванням анархічно-індивідуалістичної мотивації злочинця з нігілістичного боку який проявляється у зневажливому ставленні до будь яких правових та моральних норм встановлених у сучасному суспільстві на користь [15].

Із аналізу процесу трансформації анархічно-індивідуалістичної злочинності в сучасних реаліях можна зробити невеликий висновок відповідно до якого анархічно-індивідуалістична злочинність як і кожен феномен може притерпати певних змін, а також перетворюватися в зовсім інше явище не без впливу різних соціальних, економічних, та політичних обставин які призводять до трансформації анархічно-індивідуалістичної злочинності загалом. Було встановлено, що анархічно-індивідуалістична злочинність по своїй природі є результатом девіантної поведінки індивіда або групи таких осіб яка характеризується систематичним порушенням морально-етичних та нормативно-правових норм. Слід зауважити, що такий процес трансформації характеризується перетворенням типової аморальної і анти суспільної поведінки в анархічно-індивідуалістичну злочинність.

Також слід занотувати, що сам феномен анархічно-індивідуалістичної злочинності у процесі трансформації характеризується певними змінами сутності цього явища. Ці перетворення у загальному вигляді характеризуються видозміненням анархічно-індивідуалістичної мотивація відповідно до чого анархічно-індивідуалістичні переконання з плином часу відійшли від ідеї зневаги до суспільства та держави на користь ідеї реалізації особою злочинця своїх приватних інтересів у шкоду охоронюваним законом інтересів.

1.4 Порівняльно-статистичний аналіз стану злочинності у сфері анархічно-індивідуалістичної злочинності в світі, Україні та Донецькому регіоні

Злочини анархічно-індивідуалістичної мотивації як й інша група злочинів має свою тенденцію розвитку, що виражається у відповідних статистичних даних вчинюваних злочинів, а також це характеризує загальний стан анархічно-індивідуалістичної злочинності.

Більшість анархічно-індивідуалістичних злочинів пов'язаних на зневазі до публічної влади як правило по своїй природі вважаються доволі простими і не потребують довготривалої підготовки і пошуку співучасників, а також слід зауважити, що такі злочини як правило мають стихійний характер вчинення протиправних дій. Тому, виходячи із зазначеного, через явну простоту та стихійний характер більшості анархічно-індивідуалістичних злочинах вчиняються по всьому світу кожен день та слід зазначити найбільш вчинюваними злочинами як правило вважаються хуліганство та масові заворушення. Також, нажаль немає можливості підрахувати кількість вчинених таких злочинів у світі, а також визначити їх тенденцію оскільки вони користуються величезним попитом та вчиняються кожен день і тому статистичні данні вчинюваних злочинів постійно змінюються.

Хуліганство є небезпідставно найбільш вчинюваним злочином з мотивів явної зневаги до держави та суспільства по всьому світу. Оскільки цей злочин є дуже простим та не потребує великих зусиль, він займає першочергову позицію у системі анархічно-індивідуалістичних злочинів які вчиняються у світі [2; 12, с. 296].

Зараз слід зупинитися на масових заворушеннях які також користуються попитом у світовій злочинності та ґрунтуються на анархічно-індивідуалістичній мотивації і у свою чергу є дуже цікавим для науки Кримінального права. Цей злочин є більш організованим на відмінну від хуліганства і вважати його стихійним буде неправильно. Також більшість

масових заворушень як і типові представники анархічно-індивідуалістичної злочинності вчиняється на підставі зневаги до влади і суспільства [12, с. 294;].

Остання велика акція масових заворушень із сутичками з представниками влади мала місце у літку 2020 р. в США, яка мала назву «Black lives matter». По своїй першочерговій ідеї така акція була спрямована на боротьбу з свавіллям працівників правоохоронних органів та расизмом але насправді все це супроводжувалося масовими заворушеннями, вандалізмом та насильницькими діями. Тому, слід зауважити, що ця акції прикривалася благородними цілями, а насправді така акція побудована на ідеї зневаги до влади та суспільства незгодними з ними [27; 28].

Статистичні данні вчинюваних анархічно-індивідуалістичних злочинів по всій Україні та у Донецькій області. Також вчинення анархічно-індивідуалістичних злочинів знайшло своє відображення у Єдиному звіті про кримінальні правопорушення вчинених за січень-серпень 2020р. Звіт був оприлюднений Офісом Генерального прокурора України (був затверджений Наказом Генерального прокурора від 30 червня 2020р. №299) [29; 30].

Тому, відповідно до Статистичних даних оприлюднених Прокуратурою Донецької області відомостей про кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень та результати їх досудового розслідування які були сформовані у Єдиному звіті про кримінальні правопорушення за Серпень 2020 року.

Відповідно до цього звіту у Донецькій області було вчинено в загальній кількості 17977 кримінальних правопорушень, велику частину яких складають анархічно-індивідуалістичні злочини, у загальному вигляді приблизно 30% від всіх вчинюваних злочинів передбачених Єдиним звітом.

Злочини анархічно-індивідуалістичної мотивації най частіше передбачаються наступними розділами Кримінального кодексу України і які відповідно до Звіту Офісу Генерального прокурора України мають кількісні дані вчинених злочинів на всій території України:

- Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності – 4174 зареєстрованих правопорушення;
- Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності – 4665 зареєстрованих правопорушення;
- Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів – 16503 правопорушень;
- Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг – 16071 правопорушень;
- Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення) – 3239 правопорушень[29].

Злочини анархічно-індивідуалістичної мотивації най частіше передбачаються наступними розділами Кримінального кодексу України:

- кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності – 171 правопорушення;
- кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності – 218 правопорушень;
- кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів – 628 правопорушень;
- Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг – 946 правопорушень;
- Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення) – 767 правопорушень.[29]

Якщо детальніше розглянути вище вказані розділи КК України, а також статистичні дані вчинених правопорушень відповідно до Єдиних звітів Офісу Генерального прокурора України та Донецької обласної прокуратури за звітній період 2020 р. можна виділити конкретні анархічно-індивідуалістичні злочини які най частіше вчиняються [29; 30].

Злочини у сфері господарської діяльності:

Зайняття гральним бізнесом, який передбачений статтею 203-2 КК України, відповідно до звіту налічує 281 зареєстроване правопорушення на всій території України, а також налічує 14 правопорушень які було обліковано за звітній період у Донецькій області. У зв'язку зі змінами в законодавстві, було заборонено утримувати гральний бізнес у всіх його проявах, але деякі суб'єкти господарювання не згодні з такою державною заборонаю і по сьогодні продовжують займатися такою незаконною діяльністю [12, с. 203-2; 29; 30].

Незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів, ст. 204 КК України налічує 505 зареєстрованих злочинів з яких було вручено 143 повідомлення про підозру, а також не можна не зазначити 36 злочинів які було обліковано у Донецькій області та 7 з них вручено повідомлення про підозру. Стосовно цього злочину можна сказати, що більшість суб'єктів не згодні з встановленим порядком обігу підакцизних товарів і через це в них формується анархічно-індивідуалістична мотивація яка підштовхує на діяння передбачене статтею 204 чинного Кримінального закону України [12; 29; 30].

Підроблення документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб - підприємців, стаття 205-1 налічує 451 злочин котрі зареєстровані на всій території України, а також 2 зареєстрованих злочини у Донецькому регіоні. Такий анархічно-індивідуалістичний злочин пояснюється тим, що суб'єкти господарювання для того щоб мати деякі переваги на ринку можуть вдаватися до такого анархічно-індивідуалістичного злочину, що на їх думку не повинно

вважатися кримінальною заборонаю але більшість суб'єктів даного злочину порушує встановлені заборони за для ведення тіньової діяльності яка не відображається у реєстраційних документах підприємства, організації незалежно від форми власності[12];[29];[30].

Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), ст. 212 , налічує 666 де було видано 27 повідомлень про підозру зареєстрованих злочинів на всій території України відповідно до Єдиного звіту Офісу Генерального прокурора. Звіт прокуратури Донецької області нажалі не має відомостей про вчинення цього злочину у Донецькому регіоні. Слід зауважити, що ухилення від сплати податків передбачений статтею 212 КК України є типовим анархічно-індивідуалістичним злочином який притаманний суб'єкту господарювання, що характеризується зневажливим ставленням до імперативних норм держави з приводу оподаткування[12];[29];[30].

Проти громадського порядку:

Хуліганство, стаття 296 КК України. Відповідно Єдиного звіту вчинених злочинів за обліковий період 2020р. на всій території України було виявлено 2033 правопорушення, 966 з яких було повідомлено про підозру. У Донецькому регіоні відповідно звіту налічує 63 правопорушення де тільки 24 було вручено повідомлення про підозру. Хуліганство вважається найбільш характерний злочин анархічно-індивідуалістичної мотивації порівняно з іншими злочинами передбаченими Кримінальним кодексом України. Таке діяння характеризується зневажливим ставленням до суспільства та держави, що у свою чергу є осередком анархічно-індивідуалістичної злочинності[12];[29];[30].

Надруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого, передбачений статтею. 297. Відповідно до Звітності Офісу Генерального прокурора України налічує 891 правопорушення за звітній період на території всієї держави. Одна у Донецькій області було обліковано 107 правопорушень де 84 з них повідомлено про підозру

Групове порушення громадського порядку, стаття 293 по всій державі було обліковано 9 правопорушень передбачених цією статтею. У свою чергу у Донецькій області не було обліковано жодного випадку вчинення цього злочину. Таким чином, групове порушення громадського порядку є ще одним гарним прикладом діяння анархічно-індивідуалістичної мотивації який характеризується до встановлених державою та суспільством загальних правил поведінки у тому числі правил по дотриманню громадського порядку [12, с. 293; 29; 30].

Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та проти журналістів:

Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, приватному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві, уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, передбачений статтею 342 КК України. Відповідно до Звітності Офісу Генерального прокурора України на всій території держави було вчинено 271 правопорушення та 146 з них пред'явлено повідомлення про підозру. У Донецькому регіоні у Єдиному Звіті прокуратури Донецької області було обліковано 5 злочинів передбачених статтею 342 Кримінального кодексу України. У загальному вигляді поведінка суб'єкта цього анархічно індивідуалістичного злочину є нігілістичною, а також характеризується зневагою до державної влади та її представників, що виражається у вчиненні опору та створенні перепон виконання функцій держави.

Незаконне перешкоджання організації або проведенню зборів, мітингів, походів і демонстрацій, статтею 340. У прокуратурою Донецької області було обліковано 2 випадки вчинення цього протиправного діяння, а у звітності Офісу генерального прокурора встановлено 5 випадків злочинної поведінки [29; 30].

Також, зазначені вище, що перелічені склади анархічно-індивідуалістичних злочинів не є вичерпними і тому Єдині звіти про кримінальні правопорушення за звітній період у 2020р. органів прокуратури містить анархічно-індивідуалістичні злочини передбачені іншими розділами Кримінального кодексу України.

Можна навести невеликий висновок з проаналізованого вище. Таким чином, вчинення на території України та у всьому світі анархічно-індивідуалістичних злочинів є актуальною проблемою у сучасних реаліях. Кількісно-якісна ознаки стану злочинності анархічно-індивідуалістичної мотивації у Донецькій області та на території всієї країни має своє відображення звітних документах органів прокуратури де було визначена загальна кількість вчинених протиправних діянь, а також інші якісно-кількісні ознаки анархічних-злочинів які впливають на загальний стан злочинності в Україні та Донецькому регіоні.

Також відповідно до Єдиної Звітності вчинюваних злочинів одне з найвчинюваних злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації поправу посягають злочини проти громадського порядку оскільки їх вчинити легше всього, також у звітності були відображені більш складні злочини у сфері господарювання та посадовій сфері вчинення яких набагато важче але такі злочини завдають набагато більшу шкоду охоронюваних законом правовідносинам.

Також неможна не згадати, що анархічно-індивідуалістичні злочини вчиняються у великій кількості за кордоном як приклад було наведено масові заворушення в США які супроводжуються вандалізмом та явним виразом зневаги до влади.

Висновок до розділу 1

Отже, у цьому дослідженні стосовно питання про розуміння, характеристику та тенденції розвитку анархічно-індивідуалістичної

злочинності було встановлено, що ця група злочинів є доволі новою та невивченою у необхідному обсязі. Під час наукового вивчення та аналізу цього явища визначено, що анархічно-індивідуалістична злочинність характеризується як специфічний вид злочинів які передбачають вчинення протиправних винних діянь з мотивів зневаги до системи державного управління та суспільства і як правило такі злочинні діяння характеризуються великою соціальною виправданістю. Також було встановлено, що злочини анархічно-індивідуалістичної мотивації по своїй суті слід вважати комплексною групою протиправних діянь оскільки анархічно-індивідуалістична злочинність включає у себе безліч складів злочинів, що відносяться до різних розділів особливої частини Кримінального кодексу України, іншими словами це додає різноманітності анархічно-індивідуалістичній злочинності, а також у свою чергу ускладнює її доктринальне вивчення.

Слід визнати, що наукові розробки проблем протидії анархічно-індивідуалістичної злочинності по праву вважаються перспективним напрямом розвитку всієї кримінальної науки але нажаль через новизну такого феномену як анархічно-індивідуалістична злочинність відсутня велика кількість наукових праць які у свою чергу могли б стати основою у розробці заходів попередження та запобігання цієї групи злочинів. Під час вивчення цього питання встановлено, що у науковому просторі є декілька підходів з приводу проблеми протидії анархічно-індивідуалістичній злочинності. Стосовно наукових підходів до проблеми боротьби з анархічно-індивідуалістичною злочинністю слід визнати цікавими та теоретично й практично обумовленими концепції О.М. Бандурки та Р. Кларка які у своїх працях приділили багато часу детермінації та способам її уникнення.

Стосовно трансформації анархічно-індивідуалістичної злочинності слід зауважити, що як і кожне існуюче явище анархічно-індивідуалістична злочинність здатна змінюватися з плином часу. Було встановлено, що процес трансформації анархічно-індивідуалістичної злочинності характеризується

певними змінами в мотивації злочинця та відходженням від типового нігілізму на користь злочинному егоїзму.

Отже, анархічно-індивідуалістичні злочини є проблемою міжнародного характеру та мають місце з-за кордоном. Стосовно функціонування цього деструктивного явища у нашій державі слід сказати, що ця група злочинів знайшла своє відображення в Єдиній звітності про вчинювані кримінальні правопорушення як на загальнодержавному так і на регіональному рівнях.

РОЗДІЛ 2

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ АНАРХІЧНО-ІНДИВІДУАЛІСТИЧНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

2.1 Поняття і визначення кримінологічної характеристики анархічно-індивідуалістичної злочинності

Анархічно-індивідуалістична злочинність є доволі складним та невивченим феноменом на просторі науки Кримінального права, а також вітчизняної Криміналістики. Слід зауважити, що фахівцями з точки зору доктринального вивчення, закріплення та трактування основних положень стосовно групи анархічно-індивідуалістичних злочинів. Також, ними було розроблено загальні концепції характеристики анархічно-індивідуалістичної злочинності.

Кримінологічна характеристика злочинів по праву вважається одним з важливіших якщо не най важливішим елементом у процесі вивчення анархічно-індивідуалістичних злочинів, а також розробки різних механізмів запобігання вчиненню злочинів цієї групи.

Слід зазначити, що поняття «кримінологічна характеристики» у науці має велику кількість визначень. Отже, кримінологічна характеристика злочинності у загальному вигляді представляє собою певну сукупність відомостей про конкретний злочин або групу злочинів, що використовується для розробки заходів та способів протидії. Кримінологічна характеристика анархічно-індивідуалістичної злочинності, як і розроблення комплексу заходів з профілактики злочинів цієї групи у загальному вигляді є однією із складових системи превенції злочинної поведінки анархічно-індивідуалістичної направленості [31; 32].

Під час аналізу та розробки механізмів протидії злочинам анархічно-індивідуалістичної мотивації, перед науковцями завжди ставиться питання:

«Що собою представляє анархічно-індивідуалістична злочинність, а також злочинність загалом?»».

Загалом, на це питання, допоможе відповісти саме розуміння «анархічно-індивідуалістичної злочинності», а якщо додати більше конкретики, то під час кримінологічної характеристики цієї групи злочинів мова йде про аналіз суспільно небезпечних діянь з використанням характерних рис притаманним злочинам анархічно-індивідуалістичної мотивації.

Таким чином, під час аналізу змісту злочинності, розкривається сама сутність характерних кримінологічних ознак таких явищ і як слідство тим самим надається кримінологічна характеристика конкретного анархічно-індивідуалістичного злочину або групи злочинів.

Якщо детальніше розглянути процес кримінологічної характеристики анархічно-індивідуалістичних злочинів то слід зауважити, що анархічно-індивідуалістична злочинність є перш за все соціальним і кримінально-правовим явищем яке завдає шкоди охоронюваним законом правовідносинам шляхом здійснення деструктивного впливу на такі правовідносини через вчинення суспільно-небезпечних, протиправних та винних діянь [13; 17].

Проаналізувавши тезис зазначений вище, можна сказати, що злочини анархічно-індивідуалістичної мотивації як правило поряд із спеціальними ознаками кримінологічної характеристики притаманним тільки цій групі злочинів мають загальні ознаки котрі характерні всій злочинності, тобто всім складам злочинів передбачених чинним Кримінальним кодексом України[31].

У теорії кримінологічної науки вченими була запропонована концепція розподілу елементів кримінологічної характеристики які складаються з:

1. Об'єктивних елементів;
2. Суб'єктивних елементів;
3. Комплексних елементів кримінологічної характеристики злочинної поведінки [33].

Слід зауважити, що такий розподіл кримінологічних елементів є доволі зручним та ефективним при реалізації кримінологічної характеристики анархічно-індивідуалістичної злочинності, а також інших груп злочинів передбачених Кримінальним кодексом України.

У науці кримінології вченими було розроблено загальний комплекс кримінологічних ознак які притаманні кожному злочину передбаченому чинним КК України у тому числі кожному злочину анархічно-індивідуалістичної мотивації. Тому, загальні кримінологічні ознаки злочинності також характерні анархічно-індивідуалістичних злочинів. Виходячи з зазначеного слід сказати, що Фіалка М. І. у своїй праці навів доволі чіткий перелік таких ознак:

Суспільна небезпека. Анархічно-індивідуалістична злочинність як і вся злочинність загалом вважається негативним явищем оскільки дані феномени за своєю природою є деструктивними, а також завдають шкоду суспільним відносинам охоронюваними законом, що виражається у порушенні прав та інтересів держави, суспільства та і конкретним індивіда;

Соціальне явище. Анархічно-індивідуалістична злочинність є соціальним явищем, а також має безпосередньо соціальну природу. Таким чином, соціальна сторона цього негативного явища характеризується тим, що злочинна поведінка існує тільки у людському суспільстві, тобто особи, які вчиняють злочин та особи, на інтереси яких вчинюються посягання – члени суспільства;

Кримінально-правова ознака. Кримінально-правова ознака анархічно-індивідуалістичної злочинності – представляє собою певну сукупністю злочинних діянь заборонених державою на нормативно-правовому рівні, а також встановлену державою відповідальність за вчинення таких протиправних дій. Першу за все, такі діяння та відповідальність за них були систематизовані у кримінальному законі, а саме КК України надає вичерпний перелік злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації;

Історична мінливість. Історична мінливість анархічно-індивідуалістичних злочинів є такою ознакою злочинності котра характеризує її стан у державі та окремих її регіонах, а також здатність анархічно-індивідуалістичних злочинів видозмінюватися відповідно до конкретних умов які призводять до такої метаморфози. Злочинність не є статистичним явищем, її рівень та структура постійно змінюються на різних етапах функціонування суспільства. Таким чином, через виникнення різних обставин, що впливають на суспільство як слідство ускладнюються суспільні відносини, що призводить до встановлення нових кримінальних анархічно-індивідуалістичних діянь або декриміналізації існуючих злочинів;

Масовість. Масовість злочинності вважається ознакою протиправної поведінки відповідно до якої анархічно-індивідуалістична злочинність безпосередньо пов'язана з суспільством і заслуговано вважається суспільно-небезпечними діяннями;

Усталення. Усталеність злочинів є ознакою яка характеризується процесом відновлення рівня злочинності, тобто анархічно-індивідуалістична злочинність та злочинність загалом мають особливість із року в рік відновлюватися як правило в однакових обсягах;

Іррегулярність. Іррегулярність злочинності є найбільш характерною ознакою анархічно-індивідуалістичних злочинів яка у загальному вигляді представляє собою відсутність будь яких зв'язків між вчиненими злочинами та тими злочинами анархічно-індивідуалістичної мотивації які будуть вчинені у майбутньому, тобто нові події злочинів не пов'язані з раніше вчиненими у часі й просторі;

Місце та час. Територія і період часу є невідомою ознакою кримінологічною ознакою вчинення будь якого злочину анархічно-індивідуалістичної мотивації відповідно до чого злочинність фіксується та досліджується на конкретній території як правило на території відповідного регіону або на всій території держави загалом, що у свою чергу

відображається у Єдиних звітах правоохоронних органах за конкретний звітний період [32, с.241].

Враховуючи вищезазначені ознаки злочинності, слід зауважити те, що аналіз анархічно-індивідуалістичних злочинів як і будь яких інших за загальним правилом відбувається через призму показників злочинності.

Також анархічно-індивідуалістична злочинність має спеціальні кримінологічні ознаки які надають цій групі злочинів певної індивідуальності.

Нажаль науковому просторі не приведено конкретних індивідуальних ознак анархічно-індивідуалістичної злочинності але після аналізу сутності анархічно-індивідуалістичних злочинів та кримінологічної характеристики можна привести наступний перелік кримінологічних ознак характерних злочинам анархічно-індивідуалістичної мотивації:

Нгілізм. Зневажливе ставлення до встановлених нормами права та суспільством правил поведінки. Суб'єкти анархічно-індивідуалістичних злочинів як правило зневажають імперативні норми кримінального законодавства, а також моральні правила поведінки оскільки на їх думку такі правила суттєво обмежують їх діяльність та індивідуальність таких осіб, а також держава заганяє їх у певні рамки, що на їх думку суттєво обмежує законні права та інтереси таких осіб;

Злочинний егоїзм. Злочинно-егоїстичне ставлення до держави та суспільства. Анархічно-індивідуалістичні злочинці як правило за для реалізації своїх прав та інтересів не бачать перед собою жодних перепон і як слідство реалізація їх злочинних інтересів завдає шкоди охоронюваним законом правовідносинам та інтересам держави, а також правам (свободам) окремих індивідів;

Комплексність. Анархічно-індивідуалістична злочинність як правило є комплексною групою злочинів оскільки вона включає злочини анархічно-індивідуалістичної мотивації які відносяться до різних розділів особливої

частини Кримінального кодексу України і такі злочини як правило завдають шкоди різним охоронюваним Кримінальним законом правовідносинам;

Само виправданість злочинності. Це є однією з ключових кримінологічних ознак злочинності анархічно-індивідуалістичної мотивації яка у загальному вигляді характеризує суб'єкт відповідної групи злочинів. Ця ознака характеризується тим, що злочинець анархічно-індивідуалістичних злочинів виправдовує вчинене ним кримінальне правопорушення або злочин. На думку суб'єкта анархічно-індивідуалістичних злочинів він тільки реалізує законні права і інтереси, а вчинене правопорушення яке зачіпає інтереси держави, суспільства та інших індивідів він не вважає за злочин який заборонений законом і як слідство злочинець анархічно-індивідуалістичної мотивації впевнений, що його дії не завдають великої шкоди охоронюваним кримінальним законом правовідносинам [2; 17].

Група анархічно-індивідуалістичних злочинів не є вивченою в достатній мірі з точки зору як Кримінального права так і Кримінології, тому можна впевнено стверджувати, що перелік кримінологічних ознак злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації не є вичерпним.

У кримінологічній характеристиці анархічно-індивідуалістичної злочинності дуже важливого значення набуває «латентність» такого різновиду злочинності, що істотно впливає на її дослідження з точки зору кримінології, а також це впливає на розроблення механізмів попередження та запобігання злочинам анархічно-індивідуалістичної мотивації, іншими словами цей процес у науковому просторі кримінології називають превенцією [32, с. 242].

Деякі злочини анархічно-індивідуалістичної мотивації є неврахованими через певну латентність цієї групи злочинів. Слушною є думка Фіалки І. М. з приводу того, що: « у загальній теорії кримінології поняття «латентність» розуміється у контексті поняття «злочинність» у загальному вигляді є ознакою яка пояснює існування в державі тієї реальної ситуації, коли певна

частина злочинності залишається неврахованою через відсутніх наявних ознак такої злочинності» [32, с.242].

Таким чином, цей порядок речей пояснюється тим, що через недостатню доктринальну вивченість та теоретичну обумовленість анархічно-індивідуалістичних злочинів де відсутній чіткий перелік ознак характерних саме для цієї групи злочинів такі протиправні діяння з точки зору держави та правоохоронних органів вважаються латентними і як правило є частиною злочинів яка не враховується або враховується у малій міру в Єдиній звітності про вчинені кримінальні правопорушення, а також злочини.

Наводячи висновок із всього зазначеного вище слід сказати, що кримінологічне вивчення анархічно-індивідуалістичної злочинності сьогодні є перспективним та необхідним напрямком наукового дослідження оскільки завдяки цьому у майбутньому стане можливим розробка та впровадження більш дієвих заходів попередження й запобігання злочинам анархічно-індивідуалістичної мотивації.

Анархічно-індивідуалістична злочинність має свої індивідуальні кримінологічні ознаки які характеризують її як самостійну групу злочинів. Під час дослідження було встановлено, що цій групі злочинів у своїй більшості притаманні ознаки нігілізму, злочинного егоїзму суб'єкта злочину, комплексністю мотивації, тобто мотивація цих злочинів включає у себе безліч злочинних переконань, а також великою самовиправданістю вчинення анархічних злочинів.

Дослідження кримінологічної характеристики анархічно індивідуалістичної злочинності дозволяє краще розуміти характер дій злочинця та його переконання під час вчинення злочину, а також дозволяє визначити чинники які вплинули на детермінацію особи і як слідство на вчинення анархічно-індивідуалістичного злочину. Якщо зазначити це більш стисло, то вивчення анархічно-індивідуалістичної злочинності з точки зору

кримінологічної характеристики дозволяє розробити більш дієві заходи протидії цьому явищу.

2.2 Об'єктивні елементи кримінологічної характеристики анархічно-індивідуалістичної злочинності

Як вже було зазначено вище у теорії кримінології функціонує класифікація елементів кримінологічної характеристики злочинності і тому за загальним правилом ці елементи прийнято розподіляти на об'єктивні суб'єктивні та комплексні.

Під час надання кримінологічної характеристики анархічно-індивідуалістичній злочинності є певна необхідність у використанні такої системи ознак розподілу. Тому, такі ознаки у тій чи іншій мірі можуть охарактеризувати злочинну поведінку злочинця анархічно-індивідуалістичної мотивації та обставини, що призвели до вчинення відповідного злочину.

Стосовно новизни кваліфікаційної роботи, а саме конкретизації руйнівного впливу та дослідження детермінуючих обставин анархічно-індивідуалістичної злочинності, необхідно звернути увагу на об'єктивний елемент кримінологічної характеристики цієї групи злочинів оскільки він досліджує детермінуючий вплив різного роду обставин на індивідів та все суспільство загалом, а також надає об'єктивну оцінку завданім втратам через вчинення злочинних посягань злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації.

Об'єктивні елементи анархічно-індивідуалістичної злочинності як правило досліджує ознаки вчинення злочинів які безпосередньо не пов'язані з особою анархічно-індивідуалістичного злочинця (мають опосередковий зв'язок) але у тій чи іншій мірі сприяють та створюють конкретні умови, обставини які підштовхують особу до вчинення анархічно-

індивідуалістичного діяння яке у свою чергу передбачене Особливою частиною чинного Кримінального кодексу України[31, с.14].

Отже, відповідно до доктринального трактування з боку кримінології до об'єктивних елементів які характеризують анархічно-індивідуалістичну злочинність та злочинність загалом слід віднести умови, обставини які безпосередньо впливають та підштовхують особу злочинця до вчинення анархічно-індивідуалістичного злочину[30].

Із поняття зазначеного вище, слід зауважити, що мова йде саме про вплив різного роду детермінантів на індивідів та формування в таких осіб злочинних анархічно-індивідуалістичних переконань.

Детермінантами анархічно-індивідуалістичної злочинності слід вважати умови, обставини які при необхідному зв'язку формують криміногенні явища тобто злочин, що у свою чергу можуть призвести до формування у особи злочинних переконань і як слідство вчинення анархічно-індивідуалістичних діянь які загрожують охоронюваним кримінальним законом правовідносинам, а також правам та інтересам держави, суспільства і окремих осіб [8, с. 51].

Фундамент детермінації анархічно-індивідуалістичної злочинності як її ключовий елемент складає причинний зв'язок, якому Кузнецовою М. Ф. у її дослідженні було приділено необхідний обсяг уваги. Причинний зв'язок характеризує таку взаємозалежність між об'єктами, при якому один з них який вважається причиною породжує інший - наслідок. Тобто між причиною і наслідком існує безпосередній та органічний зв'язок.

Слушною є думка, що причиною окремого злочину завжди є сама людина (особистість), причиною злочинності – суспільні протиріччя.

Обумовлюючий зв'язок характеризує таку взаємозалежність між об'єктами при якій один з них (умова) сприяє або створює можливість виникнення та прояву іншого – причини, яка породжує наслідок. Тобто умова – це те, що саме по собі не здатне породити наслідок, а лише впливає

на процес його породження. Але без умови причини може і не спричинити наслідок, тобто не стати причиною як такою.

Функціональний зв'язок відображає об'єктивну відповідність у співіснуванні певних об'єктів, а також паралелізм у зміні їх параметрів. Наприклад, функціональну залежність має рівень безробіття та злочинність. Прямий безпосередній зв'язок між ними відсутній. Вони пов'язані між собою низкою проміжних факторів. У зв'язку безробіття і злочинності цим фактором є падіння рівня доходів населення, що актуалізує мотивацію, спрямовану на задоволення вітальних потреби, в тому числі злочинним шляхом [9].

За змістом криміногенні детермінанти злочинної поведінки суб'єкту злочину анархічно-індивідуалістичної мотивації слід підрозділяти на:

1. Економічні;
2. Політичні;
3. Соціально-психологічні;
4. Культурно-виховні [8, с. 57].

Економічні чинники анархічно-індивідуалістичної злочинності. Не є секретом, що в нашій державі вже довгий час функціонує олігархічний спосіб управління різними сферами життєдіяльності країни, економіка не стала виключенням. За оцінками експертів, 75 % національного багатства привласнюють близько десяти великих фінансово-промислових груп [8, с. 57]. Як слідство функціонування моделі економіки побудованої на олігархічний лад призводить до монополізації економіки, збільшення економічної нерівності, погіршення показників зайнятості та бідністю переважної частини населення.

Таким чином, результатом зазначеного вище є збільшення криміногенного потенціалу суспільства і зростання масштабів злочинності. В якості економічного детермінанту, що сприяє виникненню в осіб анархічно індивідуалістичної мотивації злочинця можна навести наступне.

Економічний чинник виникнення анархічно-індивідуалістичної злочинності є актуальним як ніколи, оскільки злочини у сфері господарської діяльності котрі визначені розділом VII чинного кримінального закону, а також злочини у сфері службової діяльності то професійної діяльності пов'язані з виконанням функцій держави які у свою чергу передбачені статтями розділу XVII Кримінальним кодексом України можна дійсно вважаються найнебезпечнішою групою злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації з точки зору держави та суспільства, а також ці злочини завдають великих втрат державі в матеріальному еквіваленті через здійснення суб'єктом анархічно-індивідуалістичної злочинності протиправних дій та завдання шкоди суспільним відносинам у сферах.

На думку більшості фахівців, нормально функціонуюча ринкова економіка, а також відносини пов'язані із нею мають включати в себе ознаку свободи реалізації суб'єктами господарюванню своїх можливостей на рівноправній основі в економічному секторі шляхом виробництва, спрямованого на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність. У більш простому визначенні це включає у себе підтримання рівноправної конкуренції всіх господарюючих суб'єктів, а держава повинна сприяти такій конкуренції, створюючи відповідні умови[8, с. 57].

На жаль, Україна та більшість країн світу доволі довгий час страждає від корупції, що можливе також завдяки незаконним діям суб'єктів анархічно-індивідуалістичної мотивації.

Слід зауважити, що дуже цікавим є дослідження міжнародної організації «Transparency international» яка у свою чергу об'єктивно оцінила стан корупції в Україні та її вплив на всі сфери життєдіяльності держави. Отже, відповідно до висновку проведеного дослідження було встановлено, що корупція пронизує всі сфери життєдіяльності країни та в Україні має 2 бали за 10 бальною шкалою корупції у Європі. Дійдемо до висновку, що це є одною з основних причин занепаду України [8, с. 57].

З першого погляду ця цифра є незначною, але корупція на сьогодні пронизує майже всі сфери життєдіяльності українського суспільства, а також оскільки сам процес корупції є деструктивним він у значній мірі шкодить економічній складовій. також створює ілюзію безкарності, що є каталізатором формування в індивідів анархічно-індивідуалістичної мотивації.

Корупційна діяльність, в свою чергу, завдає негативного впливу на погіршення економічного становища в Україні [9].

Отже, після аналізу результатів такого дослідження, слід сказати, що корумпована влада котра не має на меті здійснення реальної реформації економічного та адміністративного секторів життєдіяльності держави у свою чергу призводить до погіршення добробуту громадян і як слідство формування в них стійкої ідеї зневаги до публічної влади, а також до держави в цілому.

Отже, можна впевнено стверджувати, що кожна людина (громадянин) дивлячись на економічний занепад в країні та інші негативні явища спричинені корупцією задається питанням: «якщо їм сходять з рук ці злочини, чому я повинен дотримуватися правових норм законодавства?» Таким чином, проаналізувавши твердження зазначене вище можна впевнено стверджувати, що саме момент коли у індивіда з'являються такі ідеї є відправною точкою формування профілю та мотивації анархічно-індивідуалістичного злочинця.

Такому стану речей сприяло:

1. Надзвичайно велике втручання держави у економіку,
2. Недосконала система оподаткування,
3. Величезні витрати на утримання органів державної влади,
4. Недосконале законодавство у сфері економіки.

Все це призвело до ухилення від сплати податків у великій кількості, формування тіньового сектору економіки, вкрай низького рівня забезпечення тих, хто працює в бюджетній сфері. Завдяки всьому, що зазначено вище

призводить до деструктивного впливу корупції на всі сфери життєдіяльності суспільства в тому числі у економічному секторі функціонування держави, що досягається корумпованістю апарату публічного адміністрування.

Соціальні чинники злочинності. На думку більшості вчених, соціальні умови є одним з основних чинників вчинення будь якого злочину у тому числі злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації[8, с. 58].

Соціальні чинники детермінації у кримінологічній теорії займають важливе місце і з цим неможливо не погодитися, оскільки у кожна особа не може жити сама по собі і вона вважається частиною суспільства та безпосередньо контактує із соціумом, іншими словами певну особистість індивіда формує соціальні умови у яких така особа веде повсякденний бут [8, с 59].

Тому, можна стверджувати на формування злочинної поведінки впливають різні соціальні умови та обставини, що у свою чергу вважається передумовою злочинної поведінки майбутнього злочинця.

Тому повертаючись до соціальних умов та обставин як основних детермінантів характеру, слід зазначити, що формування злочинної мотивації анархічно-індивідуалістичного злочинця реалізується в умовах:

1. Життя у несприятливих умовах, де як правило ще з дитячого віку через недосконале виховання дитини та надання поганого прикладу починається формуватися анархічно-індивідуалістичне (нігілістичне) ставлення до свого оточення, що у майбутньому може перерости до такого ж ставлення до суспільства та держави загалом.

2. Неналежне шкільне і виробниче виховання осіб, при обмеженні їхніх інтересів та інших неправомірних дій з боку окремих керівників і вихователів, а також при низькому рівні правомірного контролю за діяльністю і поведінкою громадян також призводить до формування нігілістичних начал та зневажливого ставлення до загальних суспільних та правових норм.

Крім родини, особа формується під впливом найближчого оточення – трудового колективу, місця навчання, друзів чи сусідів. Тому характеристики з місця мешкання, роботи або навчання також надають інформацію для певних висновків.

Найважливіший з соціальних детермінуючих чинників є майнова нерівність членів суспільства. Слід зауважити, що з своїм змістом така детермінуюча обставина вважається економічним чинником злочинності але у свою чергу як слідство такий детермінант передбачає соціальний вплив на індивіда шляхом встановлення суспільної нерівності. Вона (соціальна нерівність) була й буде у будь-якому суспільстві. Але за наявності малого прошарку багатих людей, і переважної кількості бідних, можливості досягнення достойного рівня життя для останніх стають ще більш проблематичними. Така ситуація завжди створювала велику соціальну напругу.

Унаслідок несприятливих соціальних умов, почуттів, що виникли в зв'язку з соціальною та психологічною недосконалістю, в суб'єктів анархічно-індивідуалістичних злочинів як правило формується певний комплекс неповноцінності. Адже дитина народжується не з готовими структурами особистості, а лише з їх прообразами, які, в свою чергу, формуються уже під впливом соціального оточення протягом життя. Дуже влучним твердженням з приводу формування в індивіда анархічно-індивідуалістичної мотивації є тезис відповідно до якого мислення, поведінку та певні моральні норми в осіб формують як правило їх оточення та інші чинники пов'язані з життям таких осіб у соціумі. Гарним прикладом такої думки є те, що фахівцями було проведено дослідження у сфері кримінології з приводу впливу соціуму на формування у індивідів певних рис характеру, а також відповідних моральних устоїв з якими людина живе все життя [8, с. 59].

Анархістсько-індивідуалістичне мислення злочинного характеру формується в умовах несприятливого сімейного, шкільного і виробничого

виховання суб'єктів, при обмеженні їхніх інтересів та інших неправомірних дій з боку окремих керівників і вихователів, а також при низькому рівні правомірного контролю за діяльністю і поведінкою громадян.

Проаналізувавши твердження зазначене вище, можна сказати, що особи більше схильні до деформації їх мислення, що призводить до метаморфози на користь формування мислення та мотивації злочинця саме у дитинстві та підлітковому віці. Таким чином, слід зауважити, що цьому віці як стверджує більшість вчених, соціально негативні чинники суттєво впливають на поведінку неповнолітніх та підлітків, що у майбутньому може стати причиною виникнення зневажливого ставлення до встановлених у суспільстві правил поведінки, а також вчинення анархічно-індивідуалістичних злочинів передбачених чинним Кримінальним кодексом України.

Якщо змоделювати типову ситуацію відповідно до якої підліток який живе у несприятливих умовах, а саме він виховується у несприятливій сім'ї де нормою життя є наркоманія, пияцтво і навіть систематичне порушення адміністративних та кримінальних заборон, також ця особа кожен день стикається з психологічним та фізичним насиллям з боку однолітків та батьків, що у свою чергу деформує ідеали такої особи та призводить зневажливого ставлення до суспільства та держави які на його думку так жорстоко обійшлися з ним. Тому не дивно, що через вплив таких ризиків

На сьогоднішній день кримінальна субкультура займає не останнє місце у системі людських цінностей, тож вивчення її сутності та змісту є доволі важливим для розуміння законів, за якими живе і розвивається «кримінальне середовище», факторів, що сприяють його поширенню у суспільстві, та шляхів запобігання та протидії небезпечному прояву цього явища. І злочинці, і протиправні діяння мали місце ще за часів існування первіснообщинного ладу. Але на той час вони не були (або не вважалися) настільки суспільно небезпечними та суспільно шкідливими, як сьогодні.

На жаль, умови сьогодення часто підштовхують людей до вчинення злочинів. Нездатність держави забезпечити гідні умови життя, недовіра органів державної влади, економічна та політична нестабільність – усе це створює сприятливі умови для розповсюдження кримінальної субкультури.

Вирішальним фактором при здійсненні анархічно-індивідуалістичного злочину при скрутному матеріальному становищі особи є можливість досягнути високого рівня життя за короткі строки, отримати швидкий та легкий прибуток, що не потребує великих витрат. Сама наявність таких можливостей спонукає та свого роду мотивує індивідів до вчинення протиправних дій анархічно-індивідуалістичного характеру, або участі у них.

Як опосередкований чинник впливу можна виокремити ще й таке явище, як кримінальна субкультура котра у кримінальних кругах називається «кримінальною романтикою», яка демонструє соціально уразливій категорії людей відповідні «привілеї життя ув'язненого». Феномен субкультури злочинності у своєму змісті представляє собою зневажливе поводження до встановлених правил поведінки, суспільства та держави в цілому.

Якщо провести аналогію між «анархічно-індивідуалістичної злочинності» та впливу «субкультури злочинності», то можна виділити наступне:

1. Обидва поняття характеризуються зневагою до влади та встановлених або санкціонованих державою та суспільством правових норм оскільки на думку потенційного суб'єкту злочину державна влада та нормативно-правові правила поведінки звужують права та свободи таких осіб;
2. Слід зазначити, що анархічно-індивідуалістична злочинність так само як і кримінальна субкультура є деструктивними явищами і як слідство вони призводять до логічного завершення у виді вчинення злочину;
3. Обидва поняття у загальному вигляді просувають ідею домінування приватного інтересу суб'єктів злочинів над публічними

інтересами держави або суспільства. Таким чином, кримінальна субкультура так само як і анархічно-індивідуалістична злочинність у певних ситуаціях виключають приватні інтереси за для реалізації індивідуальних інтересів та досягнення певних цілей навіть тоді якщо така «реалізація» може призвести до порушення охоронюваних законом та державою суспільних відносин.

Найбільш уразливою категорією осіб для впливу кримінальної субкультури є малолітні та неповнолітні діти, які в свою чергу через свою недосвідченість не можуть в повній мірі оцінити та проаналізувати деструктивний вплив та шкоду злочинів у тому числі діянь анархічно-індивідуалістичної мотивації[17].

Отже, через вплив субкультури злочинності на вразливий розум малолітніх та неповнолітніх дітей сьогодні в нашій державі серед цієї групи осіб домінують наступні анархічно-індивідуалістичні злочини які передбачені чинним Кримінальним кодексом України:

- порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами (Стаття 286 КК України);
- групове порушення громадського порядку (Стаття 293 КК України);
- масові заворушення (Стаття 294);
- хуліганство (Стаття 296 КК України);
- завідомо неправдиве повідомлення про акт тероризму, які домінують в розглянутій групі діянь, як правило, відбуваються саме цими суб'єктами (Стаття 259 КК України)[12, с.259-296].

Для певних індивідів вона стає поштовхом до злочинної діяльності, прикладом для наслідування та зміни негативних життєвих орієнтацій.

Одним з най головніших соціальних детермінантів анархічно індивідуалістичної злочинності є велика та чітко виявлена різниця між

рівнем життя суспільства, що у свою чергу призводить до вчинення злочинів анархічно індивідуалістичної мотивації.

У першому підході до розуміння детермінанту різниці в соціальному становищі індивіду в суспільстві має місце виділення групи осіб які займають нижче становище в умовному класовому розподілі суспільства за ознакою матеріально-економічного становища[8, с. 58].

Слід зазначити що особи які менше забезпечені вважаються більш схильними на вчинення анархічно-індивідуалістичної злочинності. Таке твердження пояснюється тим, що у сучасних реаліях такі індивіди вважають себе бездоленними та нічого не можуть змінити через ряд об'єктивних причин, що унеможливають бажання особи отримати матеріальні блага законним шляхом і саме через все це у такої особи формується мислення побудоване на зневазі до суспільства, держави та більш матеріально-економічно забезпеченого класу які най його думку змушують його до страждань, а також як слідство через все це анархічно індивідуалістична мотивація злочинця. Такі особи які вчиняють анархічно-індивідуалістичні злочини через неможливість забезпечення особи матеріальними благами в необхідному розмірі дійсно вважають що держава встановлює правовими нормами обмеження прав та свобод індивідів і суб'єкти злочинів при вчиненні протиправних дій анархічно-індивідуалістичного характеру які шкодять охоронюваним законом правовідносинам на їх думку вони не порушують закон, а тільки реалізують свої законні права та свободи. Таким чином, відповідно до злочинів анархічно індивідуалістичної мотивації дуже вдалим висловлюванням є: «Ми тільки бермо своє».

Особливо гостро переносить труднощі та частина молоді, яка є безробітною, не бачить свого достойного місця у житті. Старі ціннісні орієнтації багато в чому стали непривабливими: робота вчителя, науковця, робітника, військового тощо. Нові ж види професійної реалізації себе сьогодні далеко не кожному по плечу (звичайно, йдеться про чесний бізнес) і тому такі чинники спричиняють формування у індивідів мотивацію

анархічно-індивідуалістичного злочинця і як слідство такі умови існування спричиняють вчинення анархічно-індивідуалістичних злочинів.

Таким чином, втрата життєвих перспектив, зневіра, бажання не бути гіршим за тих, хто є вище за соціальним статусом у свою чергу є чинниками вчинення багатьох анархічно-індивідуалістичних злочинів вчинених молоддю. Виходячи з цього твердження необхідно зауважити, кожна особа до її детермінації потребує гідного існування людини в суспільстві, а також створення необхідних умов для досягнення своїх потреб та реалізації життєво важливих інтересів не порушуючи імперативні вимоги чинного законодавства.

З іншої точки зору фахівцями як суб'єкти анархічно-індивідуалістичної злочинності було виділено осіб які займають доволі високе місце у класовому розподілі за ознакою економічного забезпечення. Відповідно до зазначеного група цих суб'єктів анархічно індивідуалістичних злочинів характеризується великими можливостями через наявних в них матеріальним благам у великому розмірі, що у свою чергу розбещує особу та дає ілюзію того, що суб'єкт злочину залишиться не покараним. Як правило таким суб'єктам анархічно-індивідуалістичної злочинності притаманні наступні психологічні ознаки, які в певному обсязі складають психотип анархічно-індивідуалістичного злочинця:

1. Даному підвиду суб'єктів анархічно-індивідуалістичних злочинів більше всього характерна кримінальна зарозумілість, що у свою чергу виражається у зневазі до держави, суспільств, а також окремих індивідів які відповідно до класового розподілу за економічно-матеріальною ознакою знаходяться на нижчому рівні ніж суб'єкт-анархічно індивідуалістичного злочину.

2. Не можна не зазначити про наявність в таких осіб нігілізму відповідно до правових норм встановлених державою, а також до загально визнаних в соціумі морально-етичних правил поведінки. У загальному сенсі така група суб'єктів анархічно-індивідуалістичних злочинів вважає себе

вище закону та встановлених ним заборон і тому такі індивіди не бачать перепон при реалізації своїх приватних інтересів, а також не розуміють навіщо їм необхідно дотримуватися визначених законодавцем правил поведінки.

3. Найбільш характерною ознакою такого анархічно-індивідуалістичного злочинця є наявність майже не вичерпаних матеріальних благ, що не рідко стає предметом анархічно-індивідуалістичного злочину. Такі блага як правило є інструментом здійснення анархічно-індивідуалістичних злочинів [2; 8, с. 51; 11; 17; 18].

Як можна помітити, що ця категорія осіб є повністю протилежною зазначеній вище, але ці дві групи суб'єктів анархічно-індивідуалістичних злочинів мають деякі загальні ознаки.

Тому, якщо зробити невеликий висновок з приводу всього того, що зазначено вище можна сказати, що протиріччя між матеріальними, економічними благами, які є одним з ключових елементів існування індивіда, а також досягнення таких благ як правило найчастіше виступає основними чинниками анархічно-індивідуалістичних злочинів метою яких є швидке збагачення. На думку більшості фахівців такий порядок речей склався історично і він перевірений часом.

Важливе місце у виникненні та зростанні анархічно-індивідуалістичної злочинності в Україні та в усьому світі має класовий розподіл який проявляється у рівні життя всіх індивідів які є складовим елементом суспільства. Тобто, цей підхід полягає у розподілі індивідів на дві групи за ознакою їх матеріальної забезпеченості.

У науці соціології та кримінології має місце думка, що стабільність у сучасних суспільстві та державі знаходиться у стані протиріччя, коли різниця між рівнем життя матеріально забезпечених і найбільш уразливих соціальних верств населення сягає у величезну різницю. В Україні ця різниця сягає 20 і більше разів. Отже, все це призводить до появи незначної кількості дуже

забезпечених членів суспільства, коли переважна більшість перебуває в умовах бідності[8, с. 58].

Аналіз, соціологічних даних, дає можливість стверджувати, що суспільство є більш уразливим для кримінальної детермінації, якщо в ньому за межею бідності знаходиться більше 10 % населення і це дозволяє скласти чітке враження, що Україна є дуже уразливою до детермінації населення.

Слід зауважити, що основні та спеціальні умови, обставини та причини, що формують анархістсько-індивідуалістичне ставлення до тих чи інших нормативно-правових приписів, а також обов'язків реалізуються через безпосередні чинники які у загальному вигляді спонукають виникнення злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації.

Сучасна влада та політична система в Україні не може гідним чином забезпечити розроблення та впровадження ефективного механізму державного управління який має на меті впровадженні демократичних засад та відкритості, принципів верховенства права, незалежності судочинства, гарантування прав і свобод громадян.

Аналізуючи теперішнє становище в країні можна сказати, що для системи публічного управління характерні такі деструктивні явища криміногенного характеру як корупція і лобізм, маргінальне розбещення владою еліт, зрощення корпоративних інтересів фінансово-промислових груп, органів влади та управління і кримінальних структур.

Політична нестабільність загострює економічну і соціальну ситуацію в суспільстві, підриває міжнаціональні та міжрелігійні відносини, приводить до інших негативних факторів. Все це показує, що влада не може необхідним чином здійснювати функції держави, що у свою чергу виражається на забезпеченні потреб суспільства і як слідство у індивідів формуються стійкі переконання недовіри до влади та всього механізму публічного управління і як слідство такі особи можуть стати суб'єктами анархічно-індивідуалістичних злочинів під впливом злочинної детермінації [9].

Отже, недосконала політика держави яка не може забезпечити гідну умови життєдіяльності, а також штучно створює обставини соціальної нерівності індивідів у суспільстві також є детермінуючим чинником через який у осіб як правило формується ідеологія зневаги до державної влади та правових норм і як слідство суб'єкти анархічно-індивідуалістичних злочинів під приводом зрівняння в правах завдають шкоди охоронюваним законом правам та інтересам.

Як висновок стосовно об'єктивного елементу кримінологічної характеристики анархічно-індивідуалістичної злочинності є необхідним напрямком у доктринальному дослідженні всієї групи цих злочинів.

Були визначено, що основною умовою вчинення анархічно-індивідуалістичної злочинності є вплив детермінуючих обставин на індивідів та суспільство загалом у результаті чого в таких осіб з'являється не довіра до діючої влади та до суспільних цінностей загалом.

Таким чином, вплив різного роду умов та обставин деструктивно впливають на індивідів та їх світогляд у свою чергу можуть стати чинником формування в них анархічно-індивідуалістичної мотивації, що призводить до вчинення злочинних діянь, а статистичні данні є результатом злочинної діяльності.

Іншими словами об'єктивний елемент детально вивчає чинники, що спричиняють вчинення анархічно-індивідуалістичних злочинів і об'єктивно впливають на індивідів, суспільство та їх переконання. Цей напрям кримінологічного вивчення анархічної злочинності дозволяє визначити чіткий перелік детермінантів злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації для подальшої роботи по усуненню деструктивного впливу цих ознак.

Отже, повертаючись до новизни дослідження, у цьому підрозділі було проаналізовано основні чинники виникнення анархічно-індивідуалістичної злочинності, встановлений детермінаційний вплив на суспільство та окремих індивідів, а також конкретизована шкода яка завдається

охоронюваним законом інтересам через вчинення анархічно-індивідуалістичних злочинів.

2.3 Суб'єктивні елементи кримінологічної характеристики анархічно-індивідуалістичної злочинності

Дуже важливим елементом у системі кримінологічної характеристики анархічно-індивідуалістичних злочинів займають суб'єктивні елементи такої характеристики.

Суб'єктивний елемент кримінологічної характеристики у загальному вигляді характеризує ознаки притаманні особі злочинця, а також потерпілому, що у свою чергу дає можливість краще розуміти те чи інше кримінальне явище та зрозуміти чим керувався злочинець під час вчинення анархічно-індивідуалістичного злочину [33].

Слід зауважити, що на відмінну від об'єктивного елементу кримінологічної характеристики предметом дослідження суб'єктивного елементу є не обставини які тим чи іншим способом впливають на вчинення суб'єктом анархічно-індивідуалістичного злочину, а безпосередня поведінка такої особи та її персональні ознаки які у сукупності характеризують особу злочинця анархічно-індивідуалістичного злочину [33].

Суб'єктивний елемент кримінологічної є дуже актуальним оскільки дослідження поведінки анархічно-індивідуалістичного злочинця, а також інших ознак які його характеризують допомагає краще розуміти поведінку злочинця, що у свою чергу дає можливість розробити нові заходи попередження, протидії та запобіганню злочинам анархічно-індивідуалістичної мотивації.

У загальному вигляді, суб'єкт анархічно-індивідуалістичних злочинів характеризується нігілістичними та егоїстичними початками які як правило відображаються у зневажливому ставленні таких осіб до держави,

суспільства та загальноприйнятих правових та моральних правил поведінки, що у свою чергу не рідко призводить до злочинного результату.

Як вже зазначалося у контексті роботи, анархічно-індивідуалістична злочинність є найбільш соціально-виправданою групою злочинів оскільки на думку злочинця держава звужує комплекс прав та свобод таких осіб і вони своїми діями реалізують такі права та свободи навіть коли вони зачіпають інтереси інших суб'єктів правовідносин, такими суб'єктами як правило є держава, суспільство, а також окремі індивіди. Якщо сказати простіше, особа анархічно-індивідуалістичного злочинця не вважає, що його дії несуть суспільну небезпеку та мають злочинний результат бо така особа тільки «відновлює справедливість», тобто реалізує свої інтереси всупереч законодавству та публічному інтересу які пропагандує держава і суспільство[2].

Таким чином, особа анархічно-індивідуалістичного злочинця із загального аналізу вчинюваних злочинів характеризується нігілістичним ставленням до публічного інтересу та суспільства, також такі особи характеризуються наявними ознаками злочинного егоїзму та нарцисизму, що проявляється у тому що такі злочинці ставлять себе та свої інтереси вище держави, а також прав та свобод інших індивідів які є складовим елементом кожного суспільства.

У структурі особи злочинця анархічно-індивідуалістичних злочинів також виділяють три групи ознак, які притаманні суб'єктам цієї групи злочинів:

- соціально-демографічні (стать, вік, національна та етнічна належність, рівень освіти, сімейний стан);
- кримінально-правові (об'єктивна сторона та спосіб учинення злочину, наявність чи відсутність ознак спеціального суб'єкта злочину, сукупність злочинів, форма співучасті, тривалість злочинної діяльності, наявність обтяжуючих або пом'якшуючих обставин, наявність чи відсутність

судимості, мотив злочинної поведінки, особливості покарання за вчинений злочин);

– морально-психологічні властивості та якості осіб, які скоїли злочин, (світогляд, інтереси та життєві установки особи) [35, с. 3].

Проаналізувавши більшість анархічно-індивідуалістичних злочинів можна виділити наступне:

Соціально-демографічні ознаки. Загальновідомо, що вікові особливості людини суттєво впливають на формування її особистості. Вік значною мірою визначає фізичний стан індивіда, його інтереси, поведінку, життєві потреби, впливає на можливість одержання освіти, спеціальності, створення сім'ї [7; 35, с. 3].

Анархічно-індивідуалістична злочинність як вже було визначено є комплексною групою злочинів які включають у себе злочини із різних розділів Особливої частини Кримінального кодексу України. Починаючи від типового хуліганства яке може бути вчинене як неповнолітньою особою так і повнолітньою та закінчуючи складними посадовими і економічними анархічно-індивідуалістичними злочинами.

Отже, більшість анархічних злочинів з точки зору суспільної небезпеки дрібними по типу хуліганства і вони вчиняються у своїй більшості особами не повнолітнього віку які через свою вікову недосвідченість підвласні злочинному впливу та схильні до аморальної поведінки. З іншого боку є більш складні анархічно-індивідуалістичні злочини які підлітком при будь яких обставинах не можуть бути вчинені через їх складність та здатність таких злочинців вміло обходити чинне законодавство, гарним прикладом такого злочину буде ухилення від сплати податків передбачене статтею 212 КК України [12, с. 212].

Істотною складовою соціальної характеристики особи та її поведінки є освіта, що певним чином впливає на формування її життєвих установок та інтересів. Безумовно, прямої залежності між рівнем освіти та формою поведінки людини не буде, але можна стверджувати, що рівень освіти

впливає і на правосвідомість, і на здатність вибору тієї чи іншої поведінки. За рівнем освіти особи, яких вивчали, розподілилися в такий спосіб: ті, що мають неповну середню освіту, середню, середньо-спеціальну, вищу та особи, які взагалі не мають освіти.

У своїй більшості суб'єктам анархічно-індивідуалістичним злочинам не притаманна велика правосвідомість та наявність гарної освіти, виключенням є особи які вважаються суб'єктами посадових та господарських злочинів. Отже переважна більшість анархічно-індивідуалістичних злочинів, а саме у сфері громадського порядку та моральності вчиняються суб'єктами які не мають вищої освіти або особами які ще не отримали загальну середню освіту.

Кримінально-правові ознаки. Такі ознаки у своїй більшості пов'язані з кримінально-правовою характеристикою анархічно-індивідуалістичної злочинності.

Оскільки група анархічно-індивідуалістичних злочинів як вже зазначалося є комплексною категорією та включає у себе злочини із різних розділів КК України і тому слід зауважити, що анархічно-індивідуалістичні злочини посягають на різні об'єкти (правовідносини) які охороняються Кримінальним законодавством України. Анархічно-індивідуалістичні злочини завдають шкоди: правовідносинам у сфері здійсненню господарської діяльності, правовідносинам нормального функціонування Збройних сил України та порядку несення військової служби, правовідносинам нормального функціонування державної служби та виконання функцій держави, правовідносинам охорони громадського порядку та інші охоронювані правовідносини. Також дуже важливим є те, що анархічно-індивідуалістичні злочини з точки зору об'єктивної сторони складу злочинів вважаються універсальними, оскільки такі злочини можуть вчинятися як у формі активних дій так і шляхом бездіяльності [12; 35, с. 3].

З приводу суб'єкту слід зауважити, що суб'єкт таких злочинів як правило може бути загальним та спеціальним оскільки склади анархічно-індивідуалістичних злочинів передбачаються різними розділами

Кримінального кодексу де в одних розділах зазначені злочини виключно з загальним суб'єктом таких діянь, а також в інших розділах передбачені злочини де суб'єкт злочину виключно спеціальний. З боку суб'єктивної сторони цим злочинам у своїй більшості характерне прямиий умисел.

Ключової кримінально-правовою ознакою анархічно-індивідуалістичних злочинів відіграє мотивація суб'єкта злочину. Така мотивація у собі відображає весь зміст цих злочинів, що є дуже важливим для кримінологічної характеристики анархічно-індивідуалістичних злочинів. Анархічно-індивідуалістична мотивація є підґрунтям цієї категорії злочинів і тому представляє собою внутрішні переконання злочинця відповідно до яких закони можна порушувати для досягнення своїх цілей під приводом політичних чи інших інтересів [2; 36].

Морально-психологічні властивості та якості особи злочинця. У кримінологічній характеристиці злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації дуже важливу роль відіграє психологічні ознаки суб'єкта злочину, а саме до таких ознак слід віднести.

Злочинний нігілізм особи злочинця тобто зневажливе ставлення до законів та регламентованими ними правилами поведінки у тому числі до загальноприйнятої моралі. Як вже було влучно зауважено, нігілізм суб'єкту злочину є основою формування анархічно-індивідуалістичної мотивації, оскільки саме нігілізм злочинця є загальним чинником деформування індивіда в особу анархічно-індивідуалістичного злочинця [5].

Нарцисизм. Є однією з най характерніших ознак суб'єкту анархічно-індивідуалістичної злочинності яка представляє собою риса характеру, яка полягає у виключній самозакоханості. У психології та психіатрії надмірний нарцисизм розглядають як серйозну особистісну дисфункцію або розлад особистості. Часто говорять про нарцисичну акцентуацію характеру. Слова «нарцисизм», «нарцисичний» і «нарцис» зазвичай використовуються як негативно забарвлені, що вказують на марнославство, зарозумілість, егоїзм або просто самозакоханість. Стосовно соціальної групи вони можуть іноді

означати елітарність або байдужість до проблем інших людей. Такі люди самозакохані і завжди впевнені у собі, зазвичай вони люблять лише себе та ставляться до інших людей гірше, аніж до себе.

Егоїзм злочинця. Також є дуже важливою ознакою злочинця анархічно-індивідуалістичної мотивації. Суб'єкти анархічно-індивідуалістичних злочинів як правило з егоїстичних переконань нехтують публічними інтересами які представляють держава та суспільство на користь свого приватного інтересу і як правило це супроводжується порушенням кримінально-правових заборон та завданням шкоди охоронюваним інтересам та правам[5; 17].

Підсумовуючи все зазначене стосовно суб'єктивного елементу кримінологічної характеристики анархічно-індивідуалістичної злочинності слід сказати, що цей елемент є невід'ємною складовою всього кримінологічного вивчення цієї групи злочинних посягань оскільки це дозволяє краще розуміти переконання особи злочинця, його безпосередні цілі, а також характер його дій.

Отже, під час вивчення анархічно-індивідуалістичної злочинності відповідно до суб'єктивного елементу кримінологічної характеристики, було встановлено, що особі злочинця (суб'єкту злочину) більше всього притаманні ознаки нігілістичного та антисуспільного ставлення до держави і суспільства, такі особи у свою чергу характеризуються ознаками нарцисизму і злочинного егоїзму, що виражається у їх стійкому переконання стосовно переваги приватного інтересу над загально державним і суспільним інтересом.

Також слід зауважити, що розуміння характеру дій злочинця з боку кримінологічно-психологічного аналізу такої особи дозволяє винайти та впровадити методи впливу на свідомість анархічно-індивідуалістичного злочинця, що у свою чергу може допомогти у його ресоціалізації.

2.4 Комплексні елементи кримінологічної характеристики анархічно-індивідуалістичної злочинності

Дуже важливою частиною процесу кримінологічної характеристики злочинності є її комплексний елемент.

Отже, комплексні елемент кримінологічної характеристики відповідно до кримінологічної науки прямо не відносяться ні до суб'єктивного елементу ані до об'єктивного але він включає у себе деякі ознаки характерні цим двом групам. Тому, логічним є твердження, що він носить назву комплексний бо він в собі синтезує як об'єктивні так і суб'єктивні ознаки вчинення протиправних дій [33].

У загальному вигляді, комплексний елемент кримінологічної характеристики злочинів у тому числі злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації як правило включає в себе:

1. Механізм вчинення злочину;
2. Наслідки протиправної поведінки;
3. Обставини які сприяють вчиненню конкретних злочинів [33].

На просторі кримінологічної та кримінально-правової науки відсутній єдиний підхід до розуміння поняття «механізм вчинення злочину». Отже, після аналізу декількох підходів до розуміння цього поняття можна сформулювати свій індивідуальний підхід розуміння відповідно до якого механізм вчинення злочинів може бути визначений як система відомостей про соціально небезпечні діяння, детерміновані психофізіологічними рисами особистості злочинця, іншими об'єктивними і суб'єктивними факторами.

Якщо трактувати зазначене вище простіше та підвести під механізм вчинення анархічно-індивідуалістичних злочинів можна виділити, що механізм кримінальної поведінки анархічно-індивідуалістичного злочинця містить у собі відомості про його поведінку протягом кримінальної події анархічно-індивідуалістичного злочину, а також сукупність відомостей про

поведінку до моменту вчинення злочину та після кримінальну поведінку особи злочинця анархічно-індивідуалістичної мотивації [37, с. 160].

У систему ключових елементів механізму злочинної поведінки анархічно-індивідуалістичного злочину необхідно віднести:

- особистісно-поведінкові властивості суб'єктів суспільно небезпечних діянь, у тому числі особливості злочинної поведінки таких осіб;
- специфіку безпосереднього об'єкту злочинного посягання, а також особи потерпілого;
- злочинний результат;
- зв'язки та відносини між поведінкою, діями злочинця, злочинним результатом та іншими елементами механізму злочинної поведінки [37, с. 160].

Слід детальніше зупинитися на специфіці об'єктів злочинного посягання анархічно-індивідуалістичних злочинів, а також на безпосередньому злочинному результаті від таких протиправних діянь. Як вже відомо анархічно-індивідуалістична злочинність включає у себе безліч злочинних діянь які відносяться до різних розділів КК України, а також такі злочини посягають на велику кількість об'єктів.

Як правило, кожен злочин у тому числі злочин анархічно-індивідуалістичної мотивації завдає шкоди безлічі охоронюваних законом правовідносинам у різних сферах функціонування держави, суспільства та життя окремих індивідів і несе у собі деструктивний злочинний результат, тобто такий, що невідворотно завдає шкоду публічним та приватним інтересам. Це пояснюється тим, що анархічно індивідуалістична злочинність є доволі об'ємною групою злочинів і великою кількістю складів злочину особливістю яких є певна соціальна виправданість злочинця відповідно до якої він дійсно переконаний, що його дії не несуть жодної шкоди охоронюваним правам та інтересам.

Таким чином, злочинний результат анархічно-індивідуалістичних злочинів під час реалізації суб'єктом свого злочинного інтересу завжди супроводжується нанесенню шкоди державним та суспільним інтересам.

Якщо зробити узагальнений висновок з приводу комплексного елемента то слід зазначити, що він дозволяє встановити сутність механізму вчинення анархічно-індивідуалістичних злочинів та наслідки які завдають охоронюваним законом правовідносинам у формі встановлення причинного зв'язку між діями особи злочинця та їх наслідками.

Комплексний елемент є невід'ємною частиною всієї кримінологічної характеристики злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації, що характеризує протікання всього процесу вчинення таких злочинів, а також дозволяє краще розуміти характер дій злочинця і до чого вони можуть привести.

Отже, механізм анархічно-індивідуалістичної злочинності як комплексний елемент кримінологічної характеристики злочинів пов'язаних з анархічно-індивідуалістичною мотивацією є цілісною системою яка включає у себе всі зазначені вище елементи та пов'язує злочинне посягання, детермінуючі ознаки причинним зв'язком злочинним результатом від вчинення анархічно-індивідуалістичного злочину. Тому, теоретична та практична, розробка вченими комплексного елемента анархічно-індивідуалістичної злочинності дає можливість детально вивчити цю групу злочинів та розробити методи протидії злочинам анархічно-індивідуалістичної мотивації.

Висновок до розділу 2

Підбиваючи висновок з приводу кримінологічної характеристики анархічно-індивідуалістичної злочинності слід зауважити, що кримінологічне дослідження цієї групи злочинів є актуальним напрямом розвитку та вдосконалення діяльності держави та суспільства з приводу попередження і

запобігання злочинності. Під час поступового аналізу сутності анархічно-індивідуалістичної злочинності було встановлено основні кримінологічні ознаки які охарактеризовують анархічно-індивідуалістичну злочинність як деструктивне явище, що завдає шкоду суспільству. Іншими словами кримінологічна характеристика злочинності дозволяє виділити загально-кримінологічні ознаки анархічно-індивідуалістичних злочинів, а також специфічні ознаки, що притаманні тільки цій групі злочинів та відрізняють її від інших протиправних діянь. Слід визнати, що кримінологічна характеристика анархічної злочинності дозволяє чітко визначити основні передумови цих злочинів, а також мотивацію і характер дій злочинця таких протиправних діянь. У загальному вигляді кримінологічна характеристика складається з об'єктивного, суб'єктивного і комплексного елементів які відповідно до проведеного дослідження у сукупності обґрунтовують передумови, характер та наслідки вчинення анархічно-індивідуалістичної злочинності. Отже, такі відомості у загальному вигляді можуть стати основою для розробки і впровадження концепцій по попередженню цих злочинів.

Повертаючись до об'єктивного елементу який на думку більшості авторів вважається най перспективнішим напрямком кримінологічної характеристики анархічно індивідуалістичної злочинності, оскільки предметом його дослідження є детермінуючі обставини та умови які спричиняють вчинення анархічно-індивідуалістичних. Отже, як висновок з приводу об'єктивного елементу кримінологічної характеристики слід зазначити, що вивчення особливостей виникнення та впливу на індивіда таких детермінуючих чинників дозволяє розробити більше перспективних ідей по уникненню детермінації анархічно-індивідуалістичної злочинності, що у свою чергу є невід'ємним елементом процесу попередження злочинності.

Не можна не приділити уваги суб'єктивному елементу кримінологічної характеристики анархічно-індивідуалістичної злочинності оскільки саме він

вивчає та аналізує персональні ознаки які притаманні особі злочинця, характер його дій та мотивацію. Отже, дослідження суб'єктивного елементу дозволяє краще розуміти характер дій та переконання анархічно-індивідуалістичного злочинця, що є необхідним при розробці і впровадженні заходів стосовно попередження та ресоціалізації суб'єктів злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації.

Невід'ємною частиною кримінологічної характеристики анархічно-індивідуалістичної злочинності є комплексний елемент який характеризується як було встановлено у цьому дослідженні причинним зв'язок між діями анархічно-індивідуалістичного злочинця та наслідками які вони завдають охоронюваним законом правовідносинам. Як було встановлено особа злочинця як правило не розуміє суспільну небезпеку яку вона завдає своїми діями, що у свою чергу характеризується великою соціальною виправданістю цієї групи злочинів, що виражається як правило у пост кримінальній поведінці особи злочинця.

Отже, у сукупності всі елементи формують єдину систему кримінологічної характеристики анархічно-індивідуалістичної злочинності яка має на своїй меті дослідження та виділення сутності і змісту анархічно-індивідуалістичної злочинності як деструктивного явища за для формування й впровадження у майбутньому системи заходів попередження й запобігання цій групі злочинів шляхом доктринального вивчення виділених кримінологічних ознак.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ ПОПЕРЕДЖЕННЯ АНАРХІЧНО-ІНДИВІДУАЛІСТИЧНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

3.1 Система попередження анархічної індивідуалістичної злочинності в Україні

Повертаючись до новизни кваліфікаційної роботи, а саме до конкретизації впливу анархічно-індивідуалістичних злочинів на суспільство й державу слід сказати, що такі діяння є протиправними і як правило завдають шкоди охоронюваним законом інтересам, а саме громадському порядку, функціонуванню інституту державної служби та порядку здійснення господарської діяльності. Під час дослідження було встановлено коло охоронюваних законом інтересів на які посягають анархічні злочини.

Також новизну роботи складає детермінуючі чинники, які як було встановлено, представляють передумови даної групи злочинів і характеризуються деформацією поведінки індивідів на злочинний лад. Отже, підсумовуючи всі аспекти дослідження присвячені детермінації анархічно-індивідуалістичної злочинності, слід сказати, що це явище несе у собі руйнівні наслідки, а саме створюють умови формування анархічно-індивідуалістичної мотивації і як слідство вчинення злочинів такими особами.

У контексті дослідження було проаналізовано всі групи детермінуючих обставин і виділено най значущі, які безпосередньо впливають на переконання (мотиви) й поведінку окремих індивідів суспільства та всього суспільства у цілому. Отже, най деструктивнішим детермінантом анархічно-індивідуалістичної злочинності слід вважати економічні бо вони призводять до економічних втрат держави і як слідство погіршують рівень життя громадян, які у свою чергу формують анархічно-індивідуалістичну

мотивацію зневаги до держави й органів управління. Нерідко результатом такого порядку речей є вчинення анархічно-індивідуалістичних злочинів.

Було дійдемо до висновку, що поряд з державними перетвореннями економічно-соціального характеру за для усунення детермінаційного впливу анархічно-індивідуалістичної мотивації, необхідно впровадити теоретично та практично обумовлену систему заходів попередження анархічно-індивідуалістичної злочинності.

Отже, підсумовуючи зазначене вище, питання розробки та впровадження системи попередження анархічно-індивідуалістичної злочинності є необхідним як ніколи. Такий інтерес пояснюється тим, що в сучасній Україні нажаль відсутня єдина система попередження анархічно-індивідуалістичних злочинів, що у свою чергу є суттєвим недоліком запобігання злочинності та негативно відображається на статистичних даних вчинюваних злочинів про що свідчить Єдина Звітність.

Перш ніж охарактеризувати систему попередження анархічно-індивідуалістичної злочинності необхідно з'ясувати, що собою представляє поняття «система» та сутність цього поняття, а також пов'язати все це з процесом попередження та запобігання злочинів.

Слід відзначити, що поняття «Система» представляє собою загальнонауковий термін. Тобто, це поняття є загальним для всіх галузей науки й утому числі для Кримінального права й Кримінології. Також, у науковому просторі міститься безліч визначень цього поняття але слід сказати, що доволі чіткими та обґрунтованими є визначення запропоновані Сагатовським В. М. та Черняком Ю. І.

У свою чергу Сагатовський В. М., обумовлює систему як скінченну множину функціональних елементів і відношень між ними, які виокремлено із середовища відповідно до певної мети в межах визначеного часового інтервалу [40].

Відповідно до підходу розуміння цього поняття за Черняком Ю. І., система – це відображення у свідомості особи котра досліджує властивостей об'єктів дослідження та їх відношень у вирішенні завдання пізнання [41].

Отже, проаналізувавши такі підходи до розуміння цього поняття можна запропонувати самостійний підхід до визначення системи та виділити загальні ознаки притаманні цьому терміну.

У загальному вигляді система представляє собою сукупність структурних елементів кожен із яких виконує відведену йому функцію, а також такі структурні складові об'єднані досягненням єдиної мети, котра стоїть перед системою.

Із зазначеного вище поняття можна охарактеризувати систему наступними ознаками які притаманні цьому явищу:

- велика кількість структурних елементів;
- об'єднаність всіх елементів реалізацією однієї мети;
- безпосередній зв'язок між структурними складовими системи;
- єдність складових системи та наявність між ними ієрархії;
- умовна самостійність елементів.

Визначивши сутність поняття система можна привести теоретично обґрунтоване визначення системи попередження анархічно-індивідуалістичної злочинності.

Система попередження анархічно-індивідуалістичної злочинності є чітко визначеним переліком заходів впливу на детермінуючі обставини, а також особу злочинця за для реалізації мети запобігання та пропорційного зменшення статистичних даних вчинюваних анархічно-індивідуалістичних злочинів.

Таким чином, як інтегративна система організованої протидії анархічно-індивідуалістичної злочинності, запобігання й попередження злочинів анархічної мотивації включає в себе різноманітні запобіжні заходи різних галузей знань. Для належного впорядкування запобіжних заходів, чіткого визначення рівня і напрямів запобіжної діяльності суб'єктів, їх

компетенції, природи самих заходів тощо виникає необхідність їх класифікації.

Структура системи анархічно-індивідуалістичної злочинності. Як вже було зазначено, структурним елементом системи попередження анархічно-індивідуалістичної злочинності є захід попередження анархічно-індивідуалістичної злочинності. Захід у свою чергу вважається способом кримінологічно-профілактичного впливу процесу детермінування особи потенційного злочинця, а також на саму особу злочинця.

Всі заходи системи попередження анархічно-індивідуалістичних злочинів слід розподілити на:

1. Заходи загально-соціального попередження та запобігання;
2. Спеціально-кримінологічні заходи попередження та запобігання;
3. Індивідуальні заходи попередження та запобігання [42].

В нашій державі, як і в інших пострадянських країнах розвалено створену за часів СРСР систему профілактики, яка, не зважаючи на незначні недоліки, була порівняно дієвою, демонструючи приклади взаємодії між правоохоронними органами і населенням.

Також, у науковій літературі ототожнюють поняття «система запобігання та попередження злочинності» й поняття «стратегії боротьби із злочинністю». Може з першого погляду ці два поняття є однаковими але насправді вони концептуально відрізняються один від одного.

Починаючи з загальних ознак цих явищ, слід зауважити, що обидва поняття об'єднані метою попередження та запобігання анархічно-індивідуалістичної злочинності та всієї злочинності загалом.

Стосовно ознак які відмінних ознак можна сказати, що стратегія попередження та запобігання злочинності є ширшим поняттям на відмінну від системи заходів попередження, запобігання злочинам:

1. Стратегія служить своєрідною платформою для довгострокових і перспективних планів діяльності окремих суб'єктів, убирає в себе фундаментальні надбання науки та новітні форми організації практичної

сторони справи, чітко визначає засоби, у тому числі обумовлені специфікою дії механізмів реалізації довгострокової кримінологічної політики;

2. Система заходів попередження та запобігання злочинам як правило є набагато вужчим поняттям і складається тільки з пов'язаних між собою заходів та способів попередження злочинності і як правило система таких заходів є складовим елементом стратегії [43, с.40].

Також, відповідно функціонування стратегії протидії анархічно-індивідуалістичній злочинності в Україні можна виділити, що в нашій державі відсутня схвалена на державному рівні концепція боротьби зі анархічно-індивідуалістичною злочинністю, що обумовлено багатьма економічними, соціальними, політичними, правовими й іншими особливостями та протиріччями розвитку ринкових відносин в країні:

- не завершено створення системи кримінальної юстиції;
- триває реформування правоохоронних органів;
- продовжується розбудова національного законодавства;
- впроваджуються державні інституції, які повинні відповідати кращим європейським і світовим стандартам у цій сфері суспільних відносин.

Отже, формування єдиної стратегії держави запобігання анархічно-індивідуалістичній злочинності слід визнати одним з перспективніших напрямків у боротьбі з цим деструктивним явищем та детермінуючими обставинами, що призводять до вчинення анархічно-індивідуалістичних злочинів. Впровадження такої стратегії є складним процесом який потребує детального доктринального вивчення групи анархічних злочинів задля обрання необхідних заходів попередження, що могли б у майбутньому мати бажаний результат.

В нашій державі, як і в інших державах минулого Радянського союзу, розвалено систему попередження та запобігання злочинним посяганням у тому числі анархічно-індивідуалістичної мотивації яка (система), не зважаючи на певні недоліки, була відносно ефективною, яка у свою чергу

своїм прикладом демонструвала якісний вплив на детермінуючі ознаки злочинності, а також підвищення правосвідомості населення.

Повертаючись до проблеми роботи слід сказати, що саме питання попередження злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації є актуальним і яке необхідно вирішувати. Проблема системи попередження даної групи злочинів пояснюється тим, що анархічно-індивідуалістична злочинність на жаль є досить не вивченою категорією на науковому просторі, а саме у науці Кримінального права та кримінології. У свою чергу це виражається у відсутності наукових праць які могли б краще розкрити сутність цього деструктивного явища, а також допомогти його краще розуміти шляхом розроблення вченими різних концепцій та теорій, а також у майбутньому системи заходів попередження злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації.

Однією з головних функцій держави в особі правоохоронних органів є протидія злочинності у формі попередження конкретних складів злочинів у тому числі злочинних проявів анархічно-індивідуалістичної мотивації. Отже, попередження злочинності анархічно-індивідуалістичної мотивації є пріоритетним напрямом діяльності наших вітчизняних правоохоронних органів і тому, зараз є необхідним детально зосередитися на сутності кримінологічного та кримінально-правового значення поняття «попередження злочинності».

Таким чином, вченими було розроблено чітке визначення попередження злочинної поведінки, відповідно до якого попередженням злочинності вважається певна система методів та способів впливу, які за загальним правилом застосовуються органами державної влади, а також суспільством в особі громадських об'єднань спрямованих на протидію впливу на індивіда різного роду детермінантів злочинності, а також ця система заходів має на меті ре соціалізацію (виправлення) потенційних злочинців, запобігання вчиненню нових злочинів. Із твердження зазначеного вище слід виділити те, що попередження у загальному вигляді впливає на

умови, обставини вчинення злочинів та на безпосередню особу злочинця з метою його виправлення. Як правило саме це відрізняє «попередження злочинів» від іншого заходу процесу протидії злочинності, який називається «запобігання» метою якого є безпосереднє виявлення вчинення злочинного посягання та його припинення.

Отже, проблема недостатньої вивченості анархічно-індивідуалістичної злочинності безпосередньо виражається на процесі попередження даної групи злочинів. Якщо детальніше розглянути це питання, можна сміливо стверджувати, що на жаль у сучасній кримінологічній та кримінально-правовій науках не існує доволі ефективною системи заходів та методів попередження злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації. Такий порядок речей пояснюється відсутністю доктринального розроблення феномену анархічно-індивідуалістичної злочинності, а через недостатнє наукове вивчення цієї категорії злочинів неможливо розробити необхідну систему попередження, а також запобігання та профілактики злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації.

Стосовно проблеми дослідження та його новизни, а саме розробки системи запобігання анархічно-індивідуалістичної детермінації індивідів для реалізації такої системи заходів й підбору ефективних заходів, необхідно враховувати певні чинники та особливості здійснення антидетермінаційного впливу:

1. Тому, відповідно до зазначеного вище, при попередженні анархічної злочинності неповнолітніх важливим є такий аспект. Анархічно-індивідуалістична мотивація, а також зневага до публічного управління під впливом різного роду детермінантів та нігілізму з'являється як правило у підлітковому віці і тому попередження злочинів даної групи реалізується головним чином шляхом впливу на неповнолітніх та молодь. Це є актуальним, оскільки переважна більшість анархічно-індивідуалістичних злочинів як порушення правил дорожнього руху, хуліганство, завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи

пошкодження об'єктів власності, як правило, вчиняються саме цими особами. Іншими словами, для запобігання вчиненню анархічно-індивідуалістичних злочинів, ще з підліткового віку потрібно проводити з особами виховну роботу на меті якої є формування правосвідомості особи та виховання у душі поваги до суспільства та держави, а також виховання індивіда як частину суспільства. Такий підхід попередження анархічно-індивідуалістичної злочинності включає у себе обмеження та викорінення деструктивного впливу нігілістичного мислення, а також детермінантів через які у особи може виникнути схильність до анархічно-індивідуалістичної мотивації яка виражається у формі зневажливого ставлення до влади та суспільства і як слідство вчинення відповідних анархічно-індивідуалістичних злочинів передбачених Кримінальним законодавством України.

2. Також дуже важливим при розробці системи попередження анархічно-індивідуалістичної злочинності є врахування певних особливостей вчинення й попередження анархічно-індивідуалістичних злочинів особами наділеними публічною владою та службовими повноваженнями. Відповідно до зазначеного вище, попередження анархістсько-індивідуалістичних злочинів серед осіб які наділені державною владою та повноваженнями у сфері публічного адміністрування можливо лише через встановлення реальної більш жорстокої кримінальної відповідальності за вчинення протиправних діянь анархічно-індивідуалістичної мотивації, а також попереджувальним засобом анархічно-індивідуалістичних злочинів може стати посилення впливу громадськості контролю з боку представницьких органів влади та прокуратури.

У контексті всієї роботи відносно питання запобігання анархічно-індивідуалістичної злочинності та детермінантам цієї групи злочинів, що становить новизну роботи, було дійдемо до висновку, що необхідним заходом попередження анархічно-індивідуалістичних злочинів могло б стати розроблення та виконання санкціонованої державою програми заходів попередження, яка включила б профілактичні та кримінально-правові

способи впливу на потенціальну особу злочинця і унеможливлення впливу на таку особу детермінаційних обставин та умов, які призводять до вчинення злочинів. Реалізація такої програми є неможливою через недостатню доктринальну вивченість анархічно-індивідуалістичної злочинності, що дало б можливість розробити необхідні та дієві заходи попередження цієї групи злочинів. Також ще одною перепорою в процесі впровадження програми попередження анархічно-індивідуалістичної злочинності є складність та комплексність цієї групи злочинів оскільки анархічно-індивідуалістична злочинність включає в себе велику кількість складів злочинів які відносяться до різних розділів чинного кримінального закону України, що у свою чергу унеможливорює розробку необхідних заходів попередження зведених у єдину систему.

Можна навести наступний висновок стосовно зазначеного вище. Таким чином, на даному етапі існування кримінології та кримінального права не розроблено необхідних заходів попередження злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації. Як слідство неможливо впровадити такі заходи у ближчому майбутньому через відсутність достатніх відомостей про анархічно-індивідуалістичну злочинність як кримінально-правове явище, а також відомостей про психологічні особистісні ознаки особи злочинця цієї групи злочинів та характер їх поведінки. Тому, для впровадження необхідних заходів попередження злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації необхідно приділити велику увагу доктринальному вивченню явища анархічно-індивідуалістичної злочинності та розробки перших концепцій запобіганню злочинам цієї групи, звісно не без підтримки держави.

3.2. Загальні, особливі (спеціальні) та індивідуальні запобіжні заходи попередження анархічної індивідуалістичної злочинності

Із аналізу анархічно-індивідуалістичної злочинності, її детермінації та наслідків таких протиправних діянь, слід зауважити, що на сучасному етапі

існування суспільства та держави не розроблено єдиної системи попереджувальних заходів анархічно-індивідуалістичної злочинності яка могла б використовуватися державою за основу у боротьбі з цим деструктивним явищем. Тому, актуальною і по сьогодні є проблема протидії анархічно-індивідуалістичної злочинності. Такий порядок речей пояснюється не достатньою науковою обґрунтованістю злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації, а також поведінки та характерних ознак особи злочинця які вчиняють злочини цієї групи і саме через це об'єктивно неможливо розробити єдину систему заходів попередження анархічно-індивідуалістичних злочинів.

Тому, відповідно до практичної реалізації результатів дослідження та новизни роботи, опираючись на проведений конструктивний аналіз анархічно-індивідуалістичної злочинності та її детермінуючих чинників можна запропонувати комплекс заходів попередження цієї групи злочинів які ймовірно мали б позитивний результат у вирішенні проблеми запобігання анархічно-індивідуалістичної злочинності і як слідство, зменшити протидії деструктивний вплив цих злочинів на соціум та державу.

Відповідно до теорії кримінологічної науки та назви підрозділу у структурі цього дослідження заходи попередження анархічно-індивідуалістичної злочинності мають свій доктринальний розподіл на групи:

1. Заходи та методи загального попередження;
2. Спеціальні попереджувальні заходи;
3. Заходи індивідуального характеру[42].

Було дійдемо до висновку, що у відповідності до новизни дослідження, анархічно-індивідуалістична злочинність об'єднує у себе склади злочинів які передбачені різними Розділами Особливої частини КК України і як слідство такі діяння завдають шкоди різним охоронюваним правовідносинам. Саме це ускладнює процес попередження анархічно-індивідуалістичної злочинності і в результаті отриманих результатів дослідження дійдемо до висновку, що марним є застосування заходів попередження анархічно-індивідуалістичної

злочинності тільки однієї групи. Тому, відповідно до цього, для вирішення проблеми запобігання цій групі злочинів більш дієвим може стати, створення єдиної системи попередження анархічних злочинів яка включала би в себе у комплексній взаємодії загальні, спеціальні та індивідуальні заходи попередження.

Загальні заходи. Починаючи з загальних заходів попередження анархічно-індивідуалістичної злочинності можна сказати, що система таких заходів насамперед вважається комплексом перспективних соціально-економічних і культурно-виховних способів впливу, які спрямовані на подальший розвиток та вдосконалення суспільних відносин і усунення або нейтралізацію разом з тим причин та умов злочинності.

Із твердження зазначеного вище, слід зазначити, що об'єктом впливу таких заходів є усунення детермінації анархічно-індивідуалістичної злочинності. У контексті дослідження було встановлено, що саме економічні, соціальні та політичні детермінанти є причиною виникнення ск у окремих індивідів так і у широких масах анархічно-індивідуалістичної мотивації, тобто ідеї зневаги до держави та антисуспільних переконань.

Відповідно до новизни роботи та задля вирішення проблеми запобігання, можна запропонувати самостійний перелік загальних заходів попередження анархічно-індивідуалістичних злочинів:

1. Усунення детермінації економічного характеру. Цей захід характеризується проведенням більш ефективної економічної та соціальної реформації, яка включає підвищенням ВВП та благоустрою населення держави. Благоустрій громадян та унеможливлення безробіття роблять неможливим формування анархічно-індивідуалістичної злочинності з економічних причин;

2. Соціально-культурний вплив. Вдосконалення системи закладів освіти для більш ефективного надання освітніх послуг і як слідство підвищення рівня знань громадян, а також виховання з боку патріотизму та високих моральних цінностей, що у свою чергу може унеможливити виникнення мотивації анархічно-індивідуалістичного злочинця;

3. Ліквідація політичних детермінантів. Характеризується формуванням політичної еліти держави на моральних, етичних цінностях й професіоналізмі. Також для усунення детермінації влади та інституту державної служби посилення діяльності держави по запобіганню корупції, а саме внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» з метою встановлення нових способів антикорупційних заходів та перевірок, що може дієво зменшити виникнення реальних корупційних ризиків серед чиновників.

Дуже важливими у системі попередження анархічно-індивідуалістичної злочинності займають заходи спеціальної профілактики анархічно-індивідуалістичної злочинності які характеризуються діяльністю правоохоронних органів та недопущення потенційних злочинів на різних етапах їх кримінального формування.

Для вирішення проблеми запобігання анархічної злочинності слід запропонувати такі спеціальні заходи попередження анархічних злочинів:

- підвищення системи забезпечення громадської безпеки, а також ефективності протидії хуліганству та іншим злочинам анархічно-індивідуалістичної мотивації;
- розробки загальнодержавних програм щодо протидії посадовим та господарським анархічно-індивідуалістичної злочинності;
- проведення дієвої роботи із особами котрі наділені владними повноваженнями, а також забезпечення гідних умов праці, також підвищення контролю за доходами державних службовців, а саме детальне дослідження відомостей які декларуються;
- підвищення ефективності співробітництва усіх органів кримінальної юстиції щодо запобігання вчиненню анархічно-індивідуалістичних злочинів;
- проведення якісної пропаганди законслухняного способу життя через засоби масової інформації та інші можливі джерела інформації.

Дійшовши до висновку, що індивідуальна робота з кожною особою є невід'ємною частиною процедури попередження та запобігання анархічно-

індивідуалістичної злочинності, оскільки такі злочини пов'язані із нігілізмом та ставленням під сумнів встановлені норми правил поведінки та норми моралі.

Отже, індивідуальні попереджувальні заходи анархічних злочинів безпосередньо впливають на індивіда який може стати анархічно-індивідуалістичним злочинцем, а також на середу існування такої особи.

Іншими словами, ці заходи направлені на втрату особою суспільної безпеки та потенційної можливості стати суб'єктом злочину.

Після детального дослідження анархічно-індивідуалістичної злочинності, слід сказати, що індивідуальна робота із потенційним злочинцем є дуже важливим елементом попередження діянь цієї групи злочинів, а також є важливою для процедури виправлення. Виходячи із цього та отриманих результатів аналізу цих злочинів можна запропонувати такий перелік заходів індивідуального характеру:

- Підвищення правосвідомості та культури суспільства й окремих індивідів, шляхом проведення бесід з залученням спеціалістів на яких стане можливим обговорення поведінки особи, а також допомога таким особам у участі в громадській діяльності, що дозволяє підвищити її комунікативні навички.

- Реалізація заходів соціально-індивідуального характеру. Надання можливості працевлаштуватися, покращення побутових умов, надання можливості отримання вищої освіти, лікування від алкогольної, гральної й наркотичної залежностей.

Отже, повертаючись до новизни кваліфікаційної роботи слід занотувати, що запропоновані загальні, спеціальні та індивідуальні заходи впливу слід об'єднати в єдину систему попередження анархічно-індивідуалістичних злочинів. Як вже було встановлено, що по одинці запобіжні заходи не мають результатів оскільки анархічно-індивідуалістична злочинність є комплексною групою злочинів склади якої посягають на велику кількість охоронюваних інтересів. Тому, необхідно впровадити у

єдину систему попередження цієї групи злочинів, всі перелічені у цьому підрозділі заходи які у своїй сукупності можуть позитивно вплинути на стан злочинності в Україні, а також необхідно приділити багато уваги процесу усунення детермінантів анархічно-індивідуалістичної злочинності та зменшити деструктивний вплив від таких чинників.

Висновок до розділу 3

Таким чином, суттєвою проблемою попередження анархічно-індивідуалістичної злочинності є відсутність уніфікованої системи заходів попередження анархічно-індивідуалістичної злочинності які у загальному вигляді базувалися б на впливі на особу злочинця, а також детермінантів цієї групи злочинів. Як було встановлено, анархічно-індивідуалістична злочинність є комплексною групою злочинів яка включає безліч протиправних діянь які відносяться до різних розділів Особливої частини КК України, що у свою чергу ускладнює впровадження єдиної системи попередження анархічно-індивідуалістичних злочинів, а також відсутність такої системи з іншого боку пояснюється новизною анархічно-індивідуалістичної злочинності.

Отже, дослідивши питання системи заходів анархічно-індивідуалістичної злочинності можна сказати, що най дієвим засобом вирішення проблеми відсутності уніфікованого переліку заходів впливу на детермінанти та суб'єктів злочину є подальше доктринальне вивчення анархічно-індивідуалістичної злочинності, що у майбутньому дозволить розробити більше концепцій та підходів стосовно формування системи заходів попередження злочинів цієї групи.

Також слід зауважити, що під час аналізу процесу попередження було виділено конкретні заходи запобігання анархічно-індивідуалістичній злочинності. Такі заходи у кримінологічній науці як правило розподіляють на загальні, спеціальні та індивідуальні залежно від об'єкту впливу. Отже,

наведені заходи у своїй більшості себе зарекомендували у сфері впливу на детермінуючі обставини так і на окремих індивідів які є суб'єктами таких злочинів і що у свою чергу свідчить про їх ресоціалізацію.

Таким чином, сьогодні необхідним напрямом у процесі попередження та запобігання є згрупування та впровадження цих заходів та способів за для впровадження єдиної системи попередження анархічно-індивідуалістичної злочинності, що у свою чергу допоможе у боротьбі з цим деструктивним явищем.

ВИСНОВКИ

Підбиваючи підсумки проведеного дослідження, в стислому вигляді вони зводяться до наступного:

1. У ході дослідження стало можливим чітко встановити характеристику, а також проаналізувати перспективи тенденції розвитку анархічно-індивідуалістичної злочинності. Хоч ця група злочинів вважається доволі новою у науковому просторі про що свідчить необхідна наукова розробленість цього явища та відсутність необхідної кількості праць вчених з приводу цього питання але у контексті дослідження було чітко визначено сутність анархічно-індивідуалістичної злочинності, а також її основні ознаки які характеризують цей феномен.

Отже, анархічно-індивідуалістична злочинність слід вважати комплексом заборонених, протиправних діянь передбачених Кримінальним кодексом України в основі яких закладена ідея зневаги до держави, суспільства та правил поведінки які ними були встановлені. Слід зауважити, що провідну роль в формуванні та функціонуванні анархічно-індивідуалістичної злочинності відіграє її мотивація яка є стійким переконанням особи злочинця, що держава й суспільство суттєво звужують права та інтереси таких осіб і тому допустимим є певне нехтування Кримінальним законом.

Як вже було визначено у контексті дослідження, що дуже багато часу було приділено саме проблемі протидії анархічно-індивідуалістичної злочинності і слід зауважити, що на сьогодні най дієвим способом вирішення цієї проблеми вважається наукове розроблення протидії злочинам анархічно-індивідуалістичної мотивації. Як було встановлено більшості фахівці у своїх теоріях та концепціях виділяють, що основною проблемою протидії, а також виникнення анархічно-індивідуалістичної злочинності є вплив детермінуючих обставин на членів суспільства із якими держава не може

ефективно боротися. Цю проблему підіймали Р. Кларк, О. М. Бандурка та інші відповідно до чого вирішення цієї проблеми слід вважати першочерговою метою у реалізації процесу запобігання анархічно-індивідуалістичної злочинності.

Тому, у контексті дослідження слід погодитися із думкою зазначених вище вчених з приводу проблеми детермінації суспільства, а також слід зауважити, що слушною є думка, що на даному етапі існування держави ми намагаємося ліквідувати наслідки анархічно-індивідуалістичної злочинності, а зараз необхідно боротися з передумовами які призводять до вчинення таких злочинів.

Також дослідивши питання трансформації анархічно-індивідуалістичної злочинності було встановлено, що злочини анархічно-індивідуалістичної мотивації здатні з плином часу перетворюватися, що у свою чергу виражається у видозміненні основних ознак які характеризують ці явища.

Після аналізу анархічно-індивідуалістичної злочинності на предмет трансформації можна дійти до висновку, що притерпала певних змін мотивація злочинця цієї групи злочинів. Із самого початку мотивація суб'єкта анархічно-індивідуалістичної злочинності передбачала стійкі переконання нігілістичного характеру які виражалися в формі зневажливого ставлення до держави, здійснення публічної влади, суспільства загалом, а також невизнання та порушення встановлених приписів. З подальшою трансформацією переконань анархічно-індивідуалістичного злочинця можна визначити, що спостерігається відходження від ідеї типового нігілізму та заперечення встановлених державою правил поведінки на користь ідеї злочинного егоїзму який виражається у тому, що для індивіда більш пріоритетним є виділення та досягнення приватних інтересів навіть шляхом вчинення злочинів аніж підтримання публічного інтересу у розріз своєму.

Також слід сказати, що анархічно-індивідуалістична злочинність не є суто проблемою нашої держави, оскільки ця група злочинів має місце й за

кордоном. Відповідно до зазначеного слід зауважити, що не є можливим вивчити статистичні дані вчинюваних протиправних дій в інших країнах світу. Відповідно до вчинюваних анархічно-індивідуалістичних злочинів в Україні дослідивши статистичні данні вчинюваних протиправних дій на загальнодержавному рівні та регіональному в нашій країні можна стверджувати, що анархічно-індивідуалістичні злочини займають не останнє місце серед інших груп злочинів передбачених особливою частиною Кримінального кодексу України стосовно кількісних показників вчинюваних в Україні злочинів. Проаналізувавши Єдиний Звіт Генерального прокурора та Єдиний звіт прокуратури Донецької області можна стверджувати, що у сучасних реаліях не втратили своєї актуальності злочини проти громадського порядку, злочини у сфері службової діяльності, а також господарські злочини.

2. Таким чином, кримінологічне дослідження анархічно-індивідуалістичної злочинності у формі кримінологічної характеристики по праву вважається перспективним напрямком розвитку ідеї розробки анархічно-індивідуалістичної злочинності, а також розробки та впровадження заходів попередження цієї групи злочинів. Кримінологічна характеристика анархічно-індивідуалістичної злочинності дозволях чітко виділити та дослідити основні ознаки притаманні злочинам анархічно-індивідуалістичної мотивації загалом, а також дає можливість встановити причинно-наслідний зв'язок виникнення такої злочинності і шкоди яку вона завдає охоронюваним законом правовідносинам.

Таким чином, дослідивши основні аспекти анархічно-індивідуалістичної злочинності з точки зору кримінологічної характеристики цьому явищу притаманні як загально-кримінологічні так і персональні ознаки притаманні тільки злочинам анархічно-індивідуалістичної мотивації.

Отже, під час дослідження встановлено, що анархічно-індивідуалістична злочинність має такі персональні ознаки кримінологічної характеристики як: самовиправданість особи злочинця; нігілістичне

ставлення до своїх обов'язків, держави та суспільства,; злочинний егоїзм; нарцисизм суб'єкта злочину.

Також слід зауважити, під час аналізу кримінологічної характеристики було встановлено, що сама така характеристика є системою яка складається з об'єктивного, суб'єктивного та комплексного елементів котрі по своєму характеризують анархічно-індивідуалістичну злочинність як деструктивне явище.

Як вже зазначалося великий об'єм дослідження був приділений детермінації анархічно-індивідуалістичної злочинності, що по своїй суті вважається предметом дослідження об'єктивного елементу. Було встановлено, що саме відсутність рішучих дій з боку держави по усунення таких обставин є основним чинником функціонування та розвитку злочинів анархічно-індивідуалістичної мотивації в нашій державі.

Слід зробити невеликий висновок відповідно до якого, вважається що найкращим способом попередження та запобігання анархічно-індивідуалістичної злочинності вважається здійснення безпосереднього впливу на обставини та умови які є передумовами вчинення протиправних дій анархічно-індивідуалістичної мотивації які у свою чергу передбачені Особливою частиною Кримінального кодексу України. Слід зауважити, що таке твердження є доволі обґрунтованим та логічним, оскільки найбільш ефективним засобом боротьби з деструктивним явищем як анархічно-індивідуалістична злочинність є вплив та усунення обставин і умов як завдають детермінуючий вплив на конкретних індивідів, як слідство в таких осіб починають формуватися анархічно-індивідуалістичні переконання та мотивація.

Стосовно суб'єктивного елементу характеристики анархічно-індивідуалістичних злочинів було визначено, що саме цей елемент забезпечує вивчення персональних ознак особи злочинця. Відповідно до цього у науці кримінології такі відомості можуть бути використані для

розробки як заходів попередження цієї групи злочинів так і як заходи ресоціалізації злочинця.

Стосовно аналізу комплексного елементу кримінологічної характеристики анархічно-індивідуалістичної злочинності слід сказати, що він у свою чергу вивчає сам механізм вчинення цієї групи злочинів, а також причинний зв'язок між діями злочинця та наслідками.

Із аналізу всього зазначеного стосовно кримінологічної характеристики можна сказати, що вона є цільною системою де кожен елемент виконує своє завдання.

3. Отже, повертаючись до проблеми цього дослідження, а саме проблеми запобігання анархічно-індивідуалістичним злочинам слід сказати, що через недостатню наукову вивченість цієї категорії не є можливим розробка та впровадження системи заходів попередження та запобігання цим злочинам.

У загальному вигляді, відповідно до розглянутої проблеми кваліфікаційної роботи, а саме проблеми запобігання анархічно-індивідуалістичній злочинності можна запропонувати вирішення такої проблеми шляхом приділення більше уваги науково-практичному розроблені цієї категорії злочинів не без участі держави як у сфері кримінально-правової науки, так і кримінології відповідно до чого стане можливим краще розуміти анархічно-індивідуалістичну злочинність, її мотивацію, особу злочинця і як слідство, завдяки отриманому досвіду й інформації розробити ефективну систему заходів попередження та запобігання цим злочинам. З іншого боку, держава та суспільство повинні прийняти певних заходів для мінімізації або ліквідації деструктивного впливу детермінантів анархічно-індивідуалістичної злочинності на індивідів, оскільки такі обставини та умови є основним елементом і передумовою вчинення злочинів цієї групи. Тому, влучним є твердження: «найкращим способом вирішення проблеми вважається усунення передумов які спричиняють її виникнення».

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Загальні положення та сутність анархізму. Wikipedia: веб-сайт. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Анархизм> (дата звернення: 11.11.2020).
2. Анархічно-індивідуалістична злочинність. Stud: веб-сайт. URL: https://stud.com.ua/93012/pravo/anarhichna_zlochinnist (дата звернення: 11.11.2020).
3. Штирнер М. Единственный и его собственность. Харьков : Основа, 1994. С. 367-560.
4. Анархізм-індивідуалізм. Минуле життя: веб-сайт. URL: <http://www.mynule.com/articles/anarhizm> (дата звернення: 11.11.2020).
5. Нігілізм. Wikipedia: веб-сайт. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Нігілізм>
6. Індивідуалістичний анархізм. Wikipedia: веб-сайт. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Индивидуалистический_анархизм (дата звернення: 11.11.2020).
7. Анархо індивідуалізм. Академік: веб-сайт. URL: <https://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/615251> (дата звернення: 11.11.2020).
8. Руфанова В. М., Шалгунова С. А. Кримінологія та профілактика злочинів: конспект лекцій. Дніпропетровськ: ДДУВС, 2016. С. 15-117.
9. Андрушко А. В. Геронтологічна злочинність: кримінологічна характеристика, детермінація та запобігання. Ужгород: Ліра, 2011. С. 16-247 с.
10. Поняття та ознаки злочинності. «StudFiles»: веб-сайт. URL: <https://studfile.net/preview/5170053/page:4/>
11. Богатирьов А. І. Вчення про злочинність та її ознаки. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. Київ, 2016. №1 С.72-17.
12. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25. С. 296-447

13. Сметаніна Н. В. Злочинність та її прояви: питання класифікації. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Публічне право*. Харків, 2015. №6. С.154-157
14. Карпенко М. І. Причини і запобігання військовим злочинам анархічної мотивації. *Юридична наука*. 2013. № 3. С. 81-89.
15. Пузиревський Є. Б. Кримінологічний. Аналіз і запобігання військовим злочинам: автореф. дис. ... канд. юр. наук: 12.00.08. Харків, 2011. 21 с.: 12.00.08. Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, 2011. 21 с.
16. Лунеев В. В. Курс мировой и российской криминологии. Москва: Юрайт, 2011. 872 с.
17. Девіантна поведінка. Освіта: веб-сайт. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/sociology/12662/> (дата звернення: 11.11.2020).
18. Моїсєєв Є.М., Джужа О.М., Василевич В.В. Кримінологічна віктимологія: Навчальний посібник. Київ: Атіка, 2006. 352 с.
19. Malum prohibitum. Wikipedia: веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Malum_prohibitum (дата звернення: 11.11.2020).
20. Malum in se. Wikipedia: веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Malum_in_se (дата звернення: 11.11.2020).
21. Бандурка О.М. Концепція програми попередження злочинів в Харківській області на 2010-2015 роки. Харків: ХНУВС, 2010. 248с.
22. Clarke R. V. "Situational" crime prevention: Theory and practice. *British Journal of Criminology*. 1980. Vol. 20, № 2. P. 136–147.
23. Трансформація. Wikipedia веб-сайт. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Трансформація_\(значення\)#:~:text=Трансформація%20%20зміна%2C%20перетворювання%20виду%2C,Трансформувати%20—%20перетворювати%2C%20змінювати.](https://uk.wikipedia.org/wiki/Трансформація_(значення)#:~:text=Трансформація%20%20зміна%2C%20перетворювання%20виду%2C,Трансформувати%20—%20перетворювати%2C%20змінювати.) (дата звернення: 11.11.2020).

24. Нікітін, Ю. В. Трансформація злочинності в умовах глобалізації: гендерні аспекти найманства. Київ: *Юридична наука*, 2017. № 1. С. 67-78.
25. Яковлев А. Н. Горькая чаша. Ярославль: Верхне-Волжское книжное, 1994. 365 с.
26. Кудрявцев В. Н., Стручков Н. А. Боротьба з навмисними порушеннями посадових, професійних обов'язків. Київ: *Рад. Юстиція*, № 1 1972. С. 9.
27. Black lives Matter art piece is vandalized for a second time. WRBL NEWS веб-сайт. URL: <https://www.wrbl.com/top-stories/black-lives-matter-art-piece-is-vandalized-for-a-second-time/> (дата звернення: 11.11.2020).
28. Black Lives Matter vandalism: 'It's heartbreaking': 6 incidents of BLM murals vandalized in NYC. ABC7 NEWS веб-сайт. URL: <https://abc7ny.com/black-lives-matter-arrests-trump-tower-mural-vandalized-red-paint/6324685/> (дата звернення: 11.11.2020).
29. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за січень 2020р. Генеральна Прокуратура веб-сайт. URL: https://old.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113897&libid=100820&c=edit&_c=fo# (дата звернення: 11.11.2020).
30. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по за січень 2020р. Прокуратура Донецької області веб-сайт. URL: https://don.gp.gov.ua/ua/statdon.html?dir_id=114197&libid=101026 (дата звернення: 11.11.2020).
31. Ястребов В. Б. Вопрос о понятии криминологической характеристики преступлений. Москва: Юрид. лит., 1982. С. 14–20.
32. Фіалка М. І. До проблеми визначення змісту терміна «Криминологічна характеристика злочинності». Харків: *Вісник криминологічної асоціації України*, 2015. С. 237-246
33. Криминологія - курс лекцій. Власне діло-Офіційні документи веб-сайт. URL: <https://sites.google.com/site/vdzakon/yurydychna-osvita/kryminologiya/kryminologiya-1>

34. Даньшин І. М., Голіна В. В., Кальман О. Г. Кримінологія. Особлива частина: Навчальний посібник для студентів юридичних спеціальностей вищих закладів освіти. Харків, 1999. 232 с.
35. Дегтярьова І. В. Кримінологічна характеристика особи злочинця, що використовує малолітню дитину для зайняття жебрацтвом. Харків, 2011. №1. С. 148-152
36. Причини обумовленості злочинів анархістсько-індивідуалістичної мотивації. Stud веб-сайт. URL: https://stud.com.ua/93013/pravo/prichinna_obumovlenist_zlochiv_anarhist_sko_individualistichnoyi_motivatsiyi (дата звернення: 11.11.2020).
37. Сьоміна Н. А. Механізм вчинення злочину: поняття та елементи. Київ: Науковий вісник Київського національного Університету., 2009 С. 160-165
38. Попередження анархістсько-індивідуалістичних діянь. Stud веб-сайт. URL: https://stud.com.ua/93014/pravo/poperedzhennya_anarhist_sko_individualistichnih_diyayn (дата звернення: 11.11.2020).
39. Запобігання злочинам у сфері службової діяльності. Мего-Інфо–Юридичний портал №1 веб-сайт. URL: <http://mego.info/матеріал/3-запобігання-злочинам-у-сфері-службової-діяльності#:~:text=Запобігання%20службовим%20злочинам%20становить%20узгоджену,їх%20послаблення%2С%20нейтралізацію%20та%20усунення.> (дата звернення: 11.11.2020).
40. Сагатовский В. Н. Основы систематизации всеобщих категорій. Томск, 1973. С. 417-431.
41. Черняк Ю. И. Анализ и синтез систем в управлении экономикой . Москва: Экономика, 1970. 151 с.
42. Поняття і система запобігання злочинності. Lib Net веб-сайт. URL: http://lib-net.com/content/9628_Ponyattya_i_sistema_zapobigannya_zlochinnosti_klasifikaciya_zapobijnih_zahodiv.html (дата звернення: 11.11.2020).

43. Звірбуль В. К. Теоретичні основи попередження злочинності. Київ, 1977. С. 40-53.
44. Сахаров А. Б. Личность преступника и типология преступника. Москва: Соц. законность. 1973. № 3. С. 19-24.
45. Сахаров А. Б. О личности преступника и причинах преступности в СРСР. Москва: Госюриздат, 1961. 162 с.
46. Антонян Ю. М., Еникеев М. И., Эминов В. Е. Психология преступления и наказания. ПЕНАТЕС-ПЕНАТЕ, 1979. 186 с.
47. Звірбуля В., Сахарова А. Теоретичні проблеми вчення про особистість злочинця. Москва: Всесоюз, 1979. 186 с.
48. Улик О.Г. Злочинність в Україні: фактори, тенденції, протидія. Київ: Державний науково дослідний Інститут, 2015. 362 с.
49. Мамут Л. С. Анархизм и этатизм как типы политического сознания. Москва: Наука, 1989. С. 112-256.
50. Кропоткін П. А. Записки революціонера. Московський робочий, 1990. 472 с.
51. Такер Б. Отношение государства к личности. Индивид, 1907. С. 23-39;
52. Таккер Б. Свобода, равная для всех. Москва: Ан-пресс, 1997. 124 с.
53. Анархия без берегов. От поиска лучшей власти — к идее безвластия. Regnum веб-сайт. URL: <https://regnum.ru/news/polit/2637243.html> (дата звернення: 11.11.2020).
54. Debates of Liberty: An Overview of Individualist Anarchism. Toronto, 2003. P. 117-356.
55. Лебеденко А.М. История анархизма в Украине (конец XIX — начало XX вв.). Киев: НАНУ, 1995. 192 с.
56. Злочинність як вид відхиленої поведінки. Відмінність злочинності від злочину. Stud Files веб-сайт. URL: <https://studfile.net/preview/5170053/page:5/> (дата звернення: 11.11.2020).
57. Боровик М.А. Анархістський рух в Україні у 1917– 1921 рр. *Український історичний журнал*. Київ, 1999. №1. С. 3-18.

58. Матусовский Г. А. Экономические преступления: криминалист. анализ. Харьков: Консум, 1999. 480 с.
59. Запобігання хуліганству. Мего-Інфо-Юридичний портал №1 веб-сайт. URL: <http://mego.info/матеріал/3-запобігання-хуліганству> (дата звернення: 11.11.2020).
60. Баранов С. О. Ухилення від сплати податків як основний чинник тіньової економіки. *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України*. Київ, 2016. №2 С. 65-79.
61. Анісімов Г. М., Дзюба Ю. П., Касинюк В. І. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби: Навч. посібник. Харків: Право, 2011. 184 с.
62. Церетели Т. В. Причинная связь в уголовном праве. Москва: Гос.издат, 1963. 380 с.
63. Юзікова Н.С. Суспільство і злочинність неповнолітніх у розрізі епохи. Дніпропетровськ : Ліра, 2015. 327 с.
64. Петелін Б. Я. Мотивація злочинної поведінки. Механізм злочинної поведінки. Москва: Наука, 1981. С. 91–102.
65. Кальман О. Г. Взаємозв'язок організованої злочинності та корупції у сфері економіки. Вісник Академії правових наук України. Харків, 1997. №4. С. 188-190.
66. Шакун В. І. Влада і злочинність. Київ, 1997. 226 с.
67. Денисов С.Ф. Детермінанти злочинності і моделі кримінологічної превенції злочинів молоді. Запоріжжя: *Вісник Класичного приватного Університету*. 2010. С. 165-396.
68. Корнякова Т. В., Юзікова Н. С. Кримінологія: конспект лекцій. Дніпропетровськ: Ліра, 2014. 243 с.
69. Батиргарєєва В.С. Кримінологічна характеристика та запобігання злочинності осіб без визначеного місця проживання в Україні. Харків, 2015.260с.

70. Гишинский Я. И. Социология девиантного поведения как специальная социологическая теория. *Социс*, 1991. № 4. С. 23-27.
71. Долгова А. И. Криминология. Москва: Норма, 2004. 831 с.
72. Алексеев А. И. Криминология: Курс лекцій. Москва: Щит-М, 1998. 340с.
73. Чезаре Ламброзо. Преступный человек. Санкт-Петербург: МИДГАРД, 2005. - 858 с.
74. Маханьков Д. Г. Особистість злочинця як ключове поняття кримінології. Форум права, 2009. № 1. С. 357-361.
75. Запобігання злочинності. Wikipedia веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Запобігання_злочинності (дата звернення: 11.11.2020).
76. Закалюк А.П. Прогнозирование и предупреждение индивидуального преступного поведения. Москва: Юридическая литература, 1986. 144с.
77. Игошев К. Е., Шмаров В. В. Социальные аспекты предупреждения правонарушений (проблемы социального контроля). Москва: Юрид. лит., 1980. 176 с.
78. Попередження злочинності. Lib Net веб-сайт. URL: http://lib-net.com/content/9290_Ponyattya_poperedjennya_zlochinnosti.html (дата звернення: 11.11.2020).
79. Корнієнко М.В. Управління силами і засобами органів внутрішніх справ при ускладненні оперативної обстановки у сфері охорони громадського порядку: автореф. дис. ... канд. юр. наук:12.00.07. Харків, 2000. 22 с.
80. Сорочинський М.Г. Проблеми взаємодії правових та соціальних механізмів попередження злочинності: Актуальні проблеми держави і права. Одеса: Юридична література, 2002. №. 14. С. 94-99.